

VNÍMÁNÍ KULTURY BRNĚNSKÝMI OBYVATELI

Závěrečná zpráva z kvalitativního sociologického průzkumu

PROSINEC 2021

Objednatel:

Statutární město Brno, Odbor kultury

Zhotovitel:

Mgr. Jiří Nepala
Mathonova 1807/64
613 00 Brno
IČ: 06756344

Autoři zprávy:

Mgr. et Mgr. Klára Brožovičová, Ph.D.
Mgr. Jiří Nepala
Mgr. Martin Zaplatílek

Obsah

Obsah.....	3
O průzkumu.....	4
Výzkumné otázky.....	7
Kultura obecně.....	9
Kulturní vyžití.....	12
Kultura v Brně.....	16
Kulturní odvětví a instituce detailněji.....	25
Dostupnost kulturních událostí a statků – bariéry v návštěvnosti preferovaných a potenciálně atraktivních kulturních akcí.....	29
Informovanost, informační zdroje.....	34
Kultura a Covid.....	37
Atraktivita brněnské kultury pro návštěvníky a turisty z pohledu obyvatel Brna – srovnání Brna s jinými městy.....	42
Kandidatura Brna na Evropské hlavní město kultury 2028.....	48
Hlavní závěry.....	53

O průzkumu...

Mgr. Jiří Nepala realizoval na základě zadání Odboru kultury Magistrátu města Brna kvalitativní sociologický průzkum na téma vnímání kultury brněnskými obyvateli.

Cílem průzkumu bylo zjistit, jaké místo zaujímá v životě Brňanů kultura, která kulturní odvětví preferují, jaké kulturní akce navštěvují, jak hodnotí město Brno z pohledu kulturní nabídky a podpory kulturních aktivit a jak hodnotí dostupnost kultury v Brně, respektive jaké jsou motivy a bariéry využívání kulturních akcí a institucí, které Brno nabízí. Průzkum se dále zaměřoval na informovanost o kulturní nabídce, změny ve způsobu kulturního vyžití způsobené koronavirovou pandemií a potenciálem kulturního Brna pro návštěvníky a turisty z tuzemska i zahraničí. Posledním zkoumaným tématem byly postoje obyvatel města ke kandidatuře Brna na Evropské hlavní město kultury 2028.

Sociologický průzkum byl uskutečněn formou skupinových diskuzí (focus groups), které jsou díky své skupinové dynamice vhodným nástrojem pro kvalitativní šetření tohoto druhu. Diskusních skupin proběhlo celkem 5, každá z nich reprezentovala jeden segment brněnské populace.

Skupinové rozhovory probíhaly podle scénáře, vytvořeného zhotovitelem ve spolupráci se zadavatelem, moderovali je zkušení sociologové. Z diskuzí byly pořízeny videozáznamy, které byly za účelem následné obsahové analýzy, jejíž výsledky přináší tato závěrečná zpráva, přepsány. Délka skupinových diskuzí se pohybovala kolem dvou hodin. Navíc byl podle totožného scénáře pořízen jeden individuální hloubkový rozhovor s handicapovanou komunikační partnerkou.

Komunikační partnerky a partneři byli rekrutováni tak, aby splňovali zadaná kritéria, jimiž byly pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání (rovnoměrné rozložení), lokalita bydliště v rámci města (zastoupení komunikačních partnerek a partnerů ze všech geografických částí města) a pozitivní vztah ke kultuře (alespoň jednou měsíčně návštěva kulturní akce či instituce). Stanovená kritéria podléhala schválení zadavatelem. Podrobný rozpis komunikačních partnerek a partnerů uvádíme v následujících tabulkách.¹

---

¹ Skutečná křestní jména komunikačních partnerů a partnerek jsou v této zprávě v rámci zachování jejich anonymity nahrazena smyšlenými. Z téhož důvodu uvádíme také pouze věkové kategorie místo přesných věků; stejně tak širší geografické vymezení bydliště místo konkrétní městské čtvrti.

Tabulka 1: Přehled komunikačních partnerek a partnerů – 1. skupina, rodiče s nezaopatřenými dětmi

jméno	věk	vzdělání	povolání	lokalita	počet a věk dětí
Alžběta	26-31	střední úplné	asistentka	předměstí	1 dítě, 3 roky
Denisa	39-45	vyučena	trenérka	východ	2 děti, 8 a 11 let
Rudolf	26-31	střední úplné	náborář	západ	1 dítě, 5 měsíců
Vilém	32-38	střední úplné	pedagog	jih	1 dítě, 3,5 roku
Róza	39-45	vysokoškolské	realitní makléřka	sever	2 děti, 10 a 12 let
Zbyšek	32-38	vysokoškolské	analytik	širší centrum	2 děti, 2 a 14 let

Tabulka 2: Přehled komunikačních partnerek a partnerů – 2. skupina, mladí dospělí

jméno	věk	vzdělání	povolání	lokalita
Kristýna	20-22	střední úplné	studentka VŠ	východ
Radim	23-25	vysokoškolské	fotograf	širší centrum
Jiří	18-19	střední úplné	student VŠ	sever
Radka	20-22	střední úplné	studentka VŠ	západ
Svatopluk	23-25	vyučen	řidič	jih
Radmila	18-19	základní	studentka SŠ	předměstí

Tabulka 3: Přehled komunikačních partnerek a partnerů – 3. skupina, bez nezaopatřených dětí

jméno	věk	vzdělání	povolání	lokalita
Michal	39-45	střední úplné	vedoucí prodejny	východ
Blanka	26-31	střední úplné	sekretářka	západ
Roman	26-31	vysokoškolské	stavbyvedoucí	jih
Tereza	32-38	střední úplné	sociální pracovnice	předměstí
Filip	39-45	vyučen	skladník	sever
Lýdie	32-38	vysokoškolské	ředitelka organizace	centrum

Tabulka 4: Přehled komunikačních partnerek a partnerů – 4. skupina, starší a senioři

jméno	věk	vzdělání	povolání	lokalita
Jaromír	60-69	střední úplné	technik	předměstí
Klaudie	60-69	střední úplné	laborantka	jih
Emil	50-59	střední úplné	obchodník	západ
Bohumil	50-59	střední úplné	koordinátor projektů	širší centrum
Věra	70+	vysokoškolské	důchodkyně	sever
Zdislava	70+	vyučena	důchodkyně	západ

Tabulka 5: Přehled komunikačních partnerek a partnerů – 5. skupina, cizinci a obyvatelé Brna jiného než českého původu

jméno	věk	vzdělání	povolání	lokalita	původ
Volod'a	40+	vysokoškolské	designér	širší centrum	Rusko
Herbie	40+	vysokoškolské	podnikatel	západ	USA
Marián	25-39	střední úplné	realitní makléř	západ	Slovensko
Henrieta	25-39	vysokoškolské	fyzioterapeutka	sever	Slovensko
Žanna	40+	vysokoškolské	administrativní pracovnice	sever	Ukrajina

Tabulka 6: Komunikační partnerka s handicapem (invalidní vozík)

jméno	věk	vzdělání	povolání	lokalita
Diana	50+	střední úplné	invalidní důchodkyně	západ

Výzkumné otázky

Scénář rozhovoru detailněji rozvádí definované výzkumné otázky a témata, jimiž jsou:

Kultura obecně

- Co komunikační partnerky a partneři napadne, když se řekne „kultura“, co pro ně osobně kultura znamená.
- Jak moc je osobně pro komunikační partnerky a partneři kultura důležitá – je-li jedním ze základních pilířů kvality života, nebo spíše nadstavbou.

Kulturní vyžití

- Jaké kulturní akce a instituce komunikační partnerky a partneři navštěvují, s kým je navštěvují a liší-li se navštěvované kulturní akce podle toho, s kým se jich účastní.
- Věnují-li se sami nebo někdo z jejich blízkých aktivně nějakým kulturním aktivitám, případně pořádají-li nějaké kulturní akce, koncerty, výstavy; s jakými obtížemi se potýkají a co jim naopak pomáhá.

Kultura v Brně (Brno jako prostor/prostředí/obyvatelstvo vs. Brno jako establishment)

- Co komunikační partnerky a partneři napadne, pokud mají propojit kulturu a Brno, co dělá Brno v kultuře dobře a co naopak špatně.
- Kulturní odkaz / kulturní dědictví Brna – co si pod nimi komunikační partnerky a partneři představují, kdo je jejich tvůrcem či nositelem; daří-li se podle nich Brnu na svůj kulturní odkaz navazovat a těžit z něj.
- V čem se Brnu daří být dobrým místem pro své obyvatele, pro které je kulturní vyžití základní životní potřebou a v čem naopak nikoliv. Co by mělo Brno dělat jinak a lépe.
- Podporuje-li Brno dostatečně živou kulturu a na co by se mělo zaměřit, aby mohlo být považováno za kulturní metropoli.
- Srovnání s dobou před deseti lety, výhled do budoucnosti.

Kulturní odvětví a instituce detailněji

- Znalost a navštěvovanost brněnských kulturních institucí: Divadla – Kina – Literární instituce – Hudba / tanec / folklór – Galerie / muzea – Památky / architektura –

Planetárium / ZOO – Alternativní kultura – Jiné (festivaly, trhy, street art, food festivaly). Je-li nabídka dostatečná, nebo naopak.

- Příbuzná odvětví – např. oděvní design, grafika, užité umění a design, herní průmysl a jejich místo v kultuře.
- Protežovaná a znevýhodňovaná kulturní odvětví a instituce.

Dostupnost kulturních událostí / bariéry v návštěvnosti preferovaných a potenciálně atraktivních kulturních akcí

- Co rozhoduje o výběru a návštěvě / účasti na kulturní akci / instituci. Co je naopak překážkou.
- Vliv ceny, místa konání, rodinného stavu, místa bydliště a jiných faktorů.

Informovanost, zdroje informací

- Zdroje informací, hodnocení informačních kanálů, preferovaný informační kanál, důležitost informačního kanálu pro rozhodování. Hodnocení míry informovanosti o brněnské kultuře.

Kultura a covid

- Změny ve způsobu kulturního trávení času v souvislosti s pandemií a jejich hodnocení (jiný typ kultury, online obsah, online předplatné apod.), využívání online kulturních služeb.

Atraktivita brněnské kultury pro návštěvníky a turisty z pohledu obyvatel Brna, eventuálně srovnání Brna a kultury s jinými městy a zeměmi (zvláště v případě skupiny cizinců)

Kandidatura Brna na Evropské hlavní město kultury 2028

- Hodnocení záměru brněnské kandidatury, šance na získání titulu. Čím je podle komunikačních partnerek a partnerů Brno výjimečné, má-li světu a svým obyvatelům co nabídnout.
- Co by pro komunikační partnerky a partnery znamenalo žít v Evropském hlavním městě kultury, jaká kulturní témata či projekty jsou podle nich pro Brno důležitá, jak by je realizovali.
- Jak bude Brno z pohledu kultury vypadat v roce 2050, která kulturní odvětví jsou na vzestupu a nad kterými se naopak smráká.

Kultura obecně

Co komunikační partnerky a partneři napadne, když se řekne „kultura“, co pro ně osobně kultura znamená.

Instituce: Při dotazování respondentů na význam slova „kultura“ byla jednou z nejčastějších spontánních odpovědí odkazování na kina, divadla, muzea, koncerty a různé veřejné instituce. Nejvíce frekventovanou kulturní institucí, která se opakovala napříč skupinami, bylo divadlo.

„Mě první napadne divadlo.“ (Jaromír, 60-69)

„Koncerty, muzea, hvězdárna, prostě všechno.“ (Klaudie, 60-69)

„No mě napadne, koncerty, divadlo, nějaký veřejný představení – Shakespearovské slavnosti na Špilberku.“ (Tereza, 32-38)

Kavárny, restaurace, zábava: Kultura je respondenty vnímána jako prostor pro zábavu a příjemně strávený čas. V tomto ohledu pak volně spojují kulturní akce a instituce s širším pojetím kultury, jako jsou kavárenská kultura, restaurace nebo „street food“ festivaly. Podobným rozšířením je také vnímání kultury ve smyslu sportovního vyžití nebo kultury těla (sauny, wellness). Důležitým spojujícím aspektem je společně strávený čas, odpočinek a zábava, popř. zážitek, prožitek něčeho nového.

„Tak já miluji obrazárny, takže pro mne, to je taky jo – pro mě to jsou obrazárny, kino taky, to bych taky tedy považovala a já jsem taky takový kavárenský povaleč, takže kavárny.“ (Žanna, 40+)

„Pro mě to je definice zábavy a relaxu, že vlastně když je člověk na nějakém představení, tak si tam odpočinu.“ (Blanka, 26-31)

„Pro mě je to taky, budu se možná opakovat, v podstatě to rozdělení mezi koncerty, kina, mám to spojený s tou zábavou anebo případně, že se něco dozvím.“ (Michal, 39-45)

„...asi jako obecně, kde se lidi shromažďují ve větším počtu, takže třeba konkrétně, protože se na tom podílí můj kamarád, takže třeba i food festivaly. Takže ten záběr je pro mě širokej.“ (Alžběta, 26-31)

„Tak pro mě kultura je taková jako věc, kterou lidé naplňují svůj volný čas...“ (Róza, 39-45)

„Já do kultury řadím, když to řeknu, veškerý kino, divadlo, různý muzea, ale já ze svého pohledu tam řadím různý akce pro děti a můžou to být i sportovní akce, takže pro mě je to hodně kultura. Nevidím v tom vyloženě divadlo, umělce, ale i trochu sportu, je to takový širší pojetí kultury.“ (Denisa, 39-45)

Kultura v širším pojetí: Kultura v pojetí respondentů znamená v menší míře také oblast literatury jakožto platforma národní kultury. Ve zmínce respondenti odkazovali také na české tradiční festivity jako jsou obnovené hody. Respondenti, kteří mají zahraniční původ, pak

upozorňovali také na to, že kulturu vnímají jako projevy ustáleného chování, např. způsob zdravení nebo způsob stravování.

„...pro mne ta literatura, to podhoubí, jako že jo ta kultura když se řekne tak jako ty autoři ty – ty vlastně ty příběhy – já nevím – ty příběhy Kundera, to to je pro mne jako, nebo Čapek...“ (Volod'a, 40+)

„Já si představím nějakou českou kulturu, třeba hody a tak.“ (Kristýna, 20-22)

„Pro mě je důležitá kultura, tradice, které si každý ten národ uchovává a pro mě je zajímavé sledovat kulturu jiných národů. A samozřejmě cestovat, je to spojené s cestováním.“ (Henrieta, 25-39)

„...pro mě kultura je poznat tu kulturu jako ty lidi, jaké mají mysl, co dělají, jako pro mě nějaký věci jsou opravdu zvláštní, česká kultura.... Jedna věc je, jak někdo vejde do místnosti, tak se zdraví jako místnost se zdraví. Jako bez toho, než by nějakého člověka zdravili, jo. Nedáš jako ani eye contact a zdravíš jako, a když jako odejdeš, tak taky jako – na shledanou – místnost. Ale ne žádnému člověku, a takové věci, opravdu, to mě opravdu zajímá, to vnímám, a to se rád jako učím, takový věci.“ (Herbie, 40+)

Jak moc je osobně pro komunikační partnery a partnery kultura důležitá – je-li jedním ze základních pilířů kvality života, nebo spíše nadstavbou.

Valná většina respondentů se shodla na tom, že kultura pro ně představuje důležitou součást života a tvoří jeden ze základních pilířů jeho kvality. Komunikační partneři tento postoj upřesňují nebo zdůvodňují. Důležitým aspektem v kultuře je pro dotázané možnost setkávat se s novými lidmi a trávit společný volný čas s přáteli, popř. rodinou. Sociální aspekt zaznívá ve výpovědích jako „nepostradatelná součást života“. Zajímavý je také odkaz, že právě kultura může být jednou z motivací pro očkování proti Covidu 19.

Kultura a její důležitost je až na výjimky vnímána jako základní pilíř kvality života velmi komplexně, a to včetně gastro a kavárenského vyžití. Někteří respondenti (Róza, 39-45) pak segmenty odlišují a preferují dle zájmu.

„Pro mě je důležitá kultura v těch segmentech, kde je to pro mě velmi podstatné, velmi důležité. Třeba divadla, kina. Třeba koncerty vážné hudby pro mě nejsou zvlášť podstatné, ale řadím je do kultury.“ (Róza, 39-45)

„Důležitost jako jo, přiznám se, že to je jeden z motivů, proč jsem se zúčastnil očkovacích akcí, protože bez toho bych tam nemohl chodit.“ (Zbyšek, 32-38)

„Já už jsem to teďka zmínil, že jsem se šel včera očkovat, potřetí, z jednoho hlavního důvodu, a to je abychom někam se ženou mohli chodit. Protože chodíme se ženou na snídani, ráno, každou středu a to je myslím taky kulturní věc, když spolu vykládáme. Ale spíš to mám spojené s uměním, s tím, že se něco tvoří, něco se děje v ten moment.“ (Vilém, 32-38)

„Pro mě je to určitě důležitý, nedovedu si představit, že bych nechodil na koncerty, že bych nechodil mezi lidi, takže za mě je to důležitá součást života.“ (Radim, 23-25)

„Pro mě hrozně moc, protože moje děti jsou velice sportovně založené, takže vnučata berou do všech sportů, takže já jsme si vytkla za cíl, že já tam musím nahradit tu kulturu a musím, aby nebyli barbaři, prostě jakmile je volno, tak je беру všude.“ (Klaudie, 60-69)

„Pro mě taky je kultura důležitá součást běžného života. Nemusí to být jen divadla, ale za kulturu považuju i třeba český hospody, nebo místa, kam se chodím socializovat s ostatníma lidma.“ (Svatopluk, 23-25)

„Je to součást toho společenského života.“ (Bohumil, 50-59)

„Tak já bych řekla, že určitě, protože když člověk zůstane sám, což je třeba můj problém, tak ještě tím víc se vyžívám kulturně, nejenom sportovně.“ (Věra, 70+)

„Já pocházím z rodiny muzikální vlastně, takže maminka byla v Moskvě pěvkyně v divadle a potom vlastně šel jsem do umění, do výtvarna a taky vlastně půlku života tím jsem žil a dýchal, takže tím se nemohu jako živit, ale pořád je to součást mého života, to je absolutní základ.“ (Volod'a, 40+)

Menšina dotázaných respondentů považuje kulturu za spíše nadstavbu, nikoliv za základní pilíř kvality života. Tento postoj zdůvodňují především nedostatkem času pro kulturní vyžití a celkovým pracovním vytížením. Rodiče dětí pak kulturu vnímají jako doplňkovou aktivitu, přičemž zdůrazňují, že právě rodina představuje jeden z pilířů života, současně však považují za důležité děti ke kultuře vést.

„Kultura, říct, že to je něco základního by byla asi hloupost, protože to jsme se učili aji ve škole, základní je potraviny, bydlení, zdraví, ale na té pyramidě těch potřeb stojí na těch základnějších, potřebnějších sférách, protože se velice rád bavím, rád se zajdu třeba pokochat do galerie na hezké dílo, nebo na nějakou sochu nebo zafandit našemu týmu, a proto je velice důležitá.“ (Jiří, 18-19)

„Pro mě je to zpestření, že člověk si může vybrat, nemusím s těma dětma furt chodit do bazénu nebo se projít, ale je to takové zpestření toho života.“ (Tereza, 32-38)

„Pro mne to ne jako ty akce nejsou základ, já mám hodně mého času je s rodinou, v práci, tak to zabere jako velkou část mého času, ale pak ten – jako v životě, když vyzvedávám děcka, tak to vnímám, vím to, že je to základní věc, aby se někam chodilo na něco.“ (Herbie, 40+)

„Já bych, jelikož mám docela časově náročné povolání jako stavbyvedoucí, proto je to, spíš ta kultura doplněk, prostě nemám tolik času, kolik bych asi jako chtěl, takže to spíš z týhle strany.“ (Roman, 26-31)

Kulturní vyžití

Jaké kulturní akce a instituce komunikační partnerky a partneři navštěvují, s kým je navštěvují a liší-li se navštěvované kulturní akce podle toho, s kým se jich účastní.

Varieta kulturních akcí a návštěvy kulturních institucí se dle respondentů velmi různí nejen mezi nimi, ale také v rámci jejich vlastních portfolií. V tomto ohledu se strategie liší podle věku a taktéž podle toho, zda jsou v rodině děti. Napříč všemi skupinami platí, že kulturní akce, představení, výstavy apod. jsou příležitostí, jak utužit přátelské nebo rodinné vztahy. Většina respondentů dělí svůj volný čas mezi přátele, rodinu, partnerky/partnery a děti, čemuž odpovídá také portfolio a zaměření kulturních akcí.

V případě kulturních akcí, kam respondenti vyrážejí s přáteli, můžeme vysledovat dva trendy. Prvním je cílené vyhledání akce dle zájmu a zakoupení lístků v delším časovém předstihu, zde se jedná o spíše dražší vstupenky. Druhou strategií je nevyhraněný zájem, kdy se respondent přidá k přátelům na poslední chvíli na pozvání. U kulturního trávení času s přáteli je často zmíněn podobný kulturní vkus nebo společný koníček v některé z oblastí (např. design či preferovaný hudební styl).

Zajímavá je taktéž příležitost trávení času s dětmi z širší rodiny, jako např. synovci, neteřemi, vnoučaty. Při této příležitosti byly zmiňovány galerie, divadla, výstavy, popř. zábavné instituce se vzdělávacím přesahem (např. VIDA!). V tomto ohledu je program přizpůsobován nejmladším návštěvníkům.

Specifickou příležitostí, která byla opakovaně zmíněna, je návštěva kulturní instituce, pokud mají respondenti hosty z jiného města nebo ciziny. V tomto případě bylo jmenováno divadlo, muzea a galerie.

„Také to míchám. Nemám vyhraněné, že s takovým člověkem přesně tam. Ono to je podle okolností, co mi poví přátelé, podle příběhu, podle návštěvy někam zobrat, zpestřit to.“ (Henrieta, 25-39)

„Ne, nemám to rozdělený, přijmu jakékoliv pozvání od kohokoliv. Máme tady v domě klub, takže se domlouváme na různé společné společenské akce a zároveň i individuální akce. To znamená, že to je prostě různý, kdo přijde s návrhem, nebo když se něco dozvím nebo dočtu a mám možnost, tak jdu.“ (Diana, 50+)

„Já to mám taky tak, že bych chtěla určitě jednou ročně do Janáčkova divadla, nebo na nějakou kapelu, když mám volný čas a chcu jít s kamarádkama někam za kulturou, tak si vyhledáme, kam by se dalo jít.“ (Lýdie, 32-38)

„Jo tak někdy do divadla jdu i s partnerem, někdy s neteřema a s tím synovcem, že jim to dávám jako dárek, jo záleží jako v tom období, co dávají a kdy se mi chce. Když si řeknu, že mám hudby dost, i kina, tak si to rozliším.“ (Tereza, 32-38)

„No, poměrně dost jsme chodili na výstavy a vernisáže. Na výstavy chodím pořád s kamarádkou, když jde o šperky, protože ona to studuje a tady toto je naše jako společná záliba. Co se týče památek, tak minimálně s rodinou a s prckem chodíme, třeba tematický večírky, když jsou, třeba s kostýmama, tak to jdeme jednou za čas s přáteli.“ (Alžběta, 26-31)

„Jelikož těm neteřím jsou 3 a 5 let, tak s nima na nějaký horor nepůjdu. Takže s nima právě jako do divadla, na dětské hry, na ty dny dětí a s rodinou většinou na ty výstavy, právě na to Výstaviště celkově a s přáteli kino nebo Majáles, tam kde je víc zábavy.“ (Radka, 20-22)

„Naposledy jsem byl jako na Jazzfestu s kámošema, nebo s rodinou. Naposledy co jsme byli s dcerou v Mahence na nějakém představení, co by nás mohlo obohatit z hlediska nějakýho poznání, z hlediska i místa. V tomhle věku chodí často i sama s kámošema, spolužákama. Když máme návštěvu, tak je někam vytáhnu.“ (Zbyšek, 32-38)

„Tak já teda mám předplatné v Městském, jinak teda chodím na opery, do Mahenky, na koncerty, nejenom tu Barbaru Willi, tu starou hudbu, ale i symfonické... chodím buď s vnoučaty, nebo s přítelkyněmi, nebo sama.“ (Věra, 70+)

Významným faktorem ve výběru kulturních akcí v rodině jsou děti – jejich stáří a taktéž jejich počet. Tento významný faktor byl zmíněn jednak u respondentů-rodíčů, ale taktéž prarodičů. Kulturní akce jsou vybírány jednak podle toho, aby děti zaujaly a měly pro ně přínos, ale také dle výše vstupného. V případě většího počtu dětí ve skupině se pak vstupné může promítnout v rodinném rozpočtu. Na druhou stranu kulturní akce, kde jsou děti zapojeny, mohou představovat odpočinek pro jednoho nebo oba rodiče.

„...tak taky to mě připomíná jako hody, hody jsou cool. To je ta historie, jak v Medláncích bydlím, tam to mají to v náměstí – to se mi líbí a hodně... No já když jdu někam, tak jdu někam, co je vhodný pro děti, to budou ty hody, nebo na nějakou fotbalovou akci, беру děcka sebou, tak to je pro měn dobrá věc, protože jdeme ven na něco a taky manželka trošku přestávku jako s děčkama, trošku má klid.“ (Herbie, 40+)

„Naše děti preferují, co jejich děti, takže máme takový ty situace, že to určují podle jejich přání. Proto to má takové vývojové stádia, věnovaly se i třeba sportovním aktivitám, teď je to ta technika.“ (Jaromír, 60-69)

Poslední možností, která byla zmiňována nejméně často, ale zato opakovaně, je návštěva kulturní události samostatně. Takto byly zmíněny občasné návštěvy divadla, galerií, výstav, besed nebo specifických filmů (Kino Art) V tomto ohledu respondenti uvádějí, že nechtějí svůj doprovod nudit, proto raději volí návštěvu samostatně.

„Samozřejmě, že je to lepší, to sdílení, já taky ráda sdílím, ale když jste tam s člověkem, kterého to nebaví, a nebaví ho obrazy, jo, takže já toto nechci zažívat. Já si umím užít i sama, takže někdy je lepší, když je člověk sám a prostě je to nepříjemný, když někoho to nebaví, je to... Ale s kamarádkama hodně chodíme, podle žánru taky, záleží, co se komu líbí.“ (Žanna, 40+)

„Já taky chodím s přítelkyní všude, aj s kamarádama, ale občas, když je něco, co mě fakt zajímá a jinýho to moc nezajímá, tak si tam sám skočím, třeba film, který nikoho nezajímá, tak to skočím prostě sám, je to dobrej zážitek i v tom jednom pro mě.“ (Svatopluk, 23-25)

Věnují-li se sami nebo někdo z jejich blízkých aktivně nějakým kulturním aktivitám, případně pořádají-li nějaké kulturní akce, koncerty, výstavy; s jakými obtížemi se potýkají a co jim naopak pomáhá.

Kulturně aktivní byla jen část respondentů, ovšem rozmanitost jejich zájmů a pořádaných akcí byla velmi zajímavá. Portfolio respondenty pořádaných akcí zahrnuje jarmarky, výstavy soch, hudební produkce a koncerty, plesy, konference atd.

„Naše taneční skupina, maximálně nějaké besídky pro rodiče a tam jsem někdy pomáhala. Potom moje teta, tak ta pomáhá vlastně chystání a celkově jako organizace jarmarku, například teď byl Kuřimi, ale neřeknu vám název, nevím.“ (Radka, 20-22)

„Byly nějaký výstavy, ale to spíš jako když byla kavárna Podobrazy, v té Moravské galerii, tak tam jsem měl x-krát, no tak různě po Brně, spíš tak po klubech, kavárnách.“ (Volod'a, 40+)

„Já se podílím aktivně teda jako muzikant, ale doba mně nepřeje. Teď je otázka, kde začíná a kde končí umění, protože jsme se zaměřili na hraní na komerčních akcích, takže převzaté věci, vkusné YouTube. Co nás baví. Fungovalo to hezky, ale posledního dva a půl roku, to je taky důvod, proč teďka víc sázím na hlavní zaměstnanecký poměr v civilním povolání, je to špatné.“ (Michal, 39-45)

„Já jsem teda organizoval plesy a takové konference, tady v Brně, na přehradě, ale to je tak tři roky zpátky. Pak jsem měl úraz, pak se to odsunulo, tyhleto aktivity, plesy, maškarní plesy třeba.“ (Jaromír, 60-69)

„S organizováním ne, ale já třeba občas s přáteli, když sedíme v hospůdce, tak tam je country, ale to je čistě na amatérské úrovni, někdo nás poslouchá, vedle u stolu. Čistě pro zábavu. Někdy venku aj.“ (Emil, 50-59)

Při organizování kulturních akcí se jeví jako největší problém nedostatek informací a lidský faktor, který celý proces komplikuje a odrazuje organizátory od opakování akce. Zklamáním u dobrovolnických organizátorů je především nepochopení jejich snahy o přínos nebo odmítnutí díla jako daru. Při dotazování na bariéry při pořádání akcí ale zaznívala celá řada pochvalných reakcí směrem k vedení městských částí, pomoci ze strany kulturních institucí a dalších veřejných i soukromých organizací.

„Jako ze zkušeností s plánováním výletů si myslím, že u kulturních akcí to bude podobný, je vždycky problém domluva s lidma, málokdo je schopnej se trošku přizpůsobit něčemu jinému a ten člověk, co to organizuje, musí pracovat s hrozně moc informacema a nějak se to snažit celý poskládat a většinou je to hrozně složitý.“ (Radim, 23-25)

„My s tím divadlem spolupracujeme už dva roky, oni náš projekt podporují, takže jsem přišla k hotovému, dozvěděla jsem se, že už mám nachystaný od včerejška to plátno, na který budu promítat, tu moji židličku s tím stolečkem, takže vůbec žádné obtíže. Nadšení veliké.“ (Róza, 39-45)

„Pomáhaly nám i organizace, že jsme oslovovali i z hlediska sponzorování, určitě jo. My jsme se snažili i o mezinárodní účast, takže jako.“ (Jaromír, 60-69)

„Takže sportovní akce, ale tam je to podobný, nějaká podpora ze strany města nebo městských částí vždycky se najde, to je dobrý.“ (Bohumil, 50-59)

„Tak já jsem, teď mám, zjistil jsem, jaký je to s úřadama problém, když člověk chce darovat dokonce sochu. To je jedno, asi tři roky to trvalo vyjednat, pro Arboretum, už jsme byli domluvení, to je socha mojí maminky, jako že zpěvačka, a byli jako strašně pro. Jakože prolínání kultury našli jsme tam super místo, ještě jsme s panem architektem, co Arboretum dělal, teď mu bylo tak devadesát..Po třech letech jednání, když už ty smlouvy byly hotový, se změnilo vedení Mendlovky a jako konec, co by tam zpěvačka dělala.“ (Volod'a, 40+)

Kultura v Brně

Co komunikační partnerky a partneři napadne, pokud mají propojit kulturu a Brno

První asociace, která se vybavuje respondentům bez ohledu na věk a povolání, je propojení Brna s divadelním světem. Účastníci hovoří o divadlech obecně, o jejich množství, včetně letních scén, divadelních festivalů a kvalitním hereckém obsazení. Mezi opakující se asociace patří také odkazování respondentů na unikátní architekturu města. Další asociací byl celkově noční život města spojený s velkým množstvím kulturního vyžití, jako jsou kluby a koncerty. V neposlední řadě je zajímavé propojení Brna s ohňostroji, které jsou pro město charakteristické, objevují se také veletrhy.

„Já se domnívám, minimálně potenciál toho architektonického, máme tady stavby, které jsou těžko najitelný jinde...“ (Zbyšek, 32-38)

„Ještě brněnský veletrhy, to je taková kulturně, no nevím, jakousi kulturu to tady má, minimálně tu architekturu.“ (Bohumil, 50-59)

„Mě osobně barová kultura. Já si myslím, že Brno je v tom specifika České republiky, nemyslím, tím, že bary jako nějaké páté cenové, ale myslím, že je klasika jako Bar, který neexistuje, to celé posunuli na dost vysokou úroveň.“ (Marián, 25-39)

„Já bych ještě dodal, že hodně významný je, druhá věc, čím je Brno významný, je Ignis Brunensis, ohňostrojevá soutěž, to nikde jinde není. Hodně lidé to má spojené s Brnem. Ty okolní, ne Brňáci.“ (Roman, 26-31)

„Divadelní festivaly v létě a ještě možná ohňostroj. Brněnské ohňostroje už jsou skoro světoznámé. Někomu to možná tak nepřipadne, ale pro mě to taky do kultury patří.“ (Jaromír, 60-69)

„A myslím si, že i jako herci, co se týče divadla, máme obrovský jméno, si myslím v Brně.“ (Alžběta, 26-31)

„Mně napadají hlavně Shakespearovské slavnosti, protože já jsem tam chtěla jít a už to bylo vyprodané, takže to mně se tak vybaví. Jinak ta divadla, Janáčkovo, Mahenovo a kluby, jako různé ty koncerty na Výstavišti, co bývávaly.“ (Tereza, 32-38)

„Já bych řekla třeba i divadla, nevím, z toho počtu divadel, kolik tady máme, a hlavně si myslím, že pro mladý, když jdete třeba kolem Janáčkova divadla, tak si myslím, že lidi si na to vzpomenu hnedka, když se řekne Brno.“ (Kristýna, 20-22)

„Fůra divadel, já jsem původně z Vysočiny, tam je jedno divadlo v každém městě, Brno je dostatečně velké město na kulturu.“ (Lýdie, 32-38)

„Já bych třeba řekla, že noční život, že to tak nějak patří ke všem těm velkým městům a hodně věcí se děje večer. Třeba koncerty a tak, nebo přímo ne koncerty, ale je hodně večerních vystoupení v divadle, tak bych řekla, že večer a noc je taková hodně živá v tom městě.“ (Radmila 18-19)

„Velké množství akcí, v létě je to nabitý.“ (Filip, 39-45)

V čem se Brnu daří být dobrým místem pro své obyvatele, pro které je kulturní vyžití základní životní potřebou a v čem naopak nikoliv.

Co dělá Brno v kultuře dobře?

Pochvalné názory směřují především k otevřenému přístupu MMB a městských částí k jakékoli kulturní aktivitě a vlastní angažovanost a pomoc kulturní scéně. Zejména respondenti zmiňují různorodost akcí a míst, kde se kulturní akce konají. Jako výhoda se jim jeví lokálnost některých kulturních stánků. Opakovaně směřovala pochvala na veletrhy, i když v dalších částech rozhovorů padaly náměty k širšímu využití Výstaviště. Ze strany cizojazyčných respondentů padla pochvalná zmínka k dobrému fungování brněnského Expat centra. Celkově je podle názoru respondentů Brno městem s bohatou nabídkou a živou kulturní scénou.

„Za mě, jestli můžu si vzít slovo. Mně se velice líbí, že Brno se hodně angažuje do těch akcí, domlouvá, není to mrtvý město, právě naopak, je živý a různě se snaží vyhledávat promotéry, účastníky, ne účastníky, ty aktéry těch kulturních akcí. Že bejvaj hodně jsou právě festivaly. A dovolím si říct, že pořadatelům leccos dovolí, že jim i odpustí, nabídne jim třeba pozemky, kde by to mohli uspořádat, popřípadě dají levnější energii, nebo nějakou slevu, při tom pronájmu toho místa nemusí platit takovou šarži, jako v Praze.“ (Jiří, 18-19)

„Já si myslím, že Brno to dělá dobře, protože nikdy jsem neslyšel, že by se něco nemohlo konat, Brno má snahu nějaký limity hluku, v podstatě nikdy jsem se nedočel, že by něco nebylo, že by si lidi stěžovali, že jim to město zakázalo, nebo městská čtvrť, že by byli proti.“ (Roman, 26-31)

„Já si myslím, že ten potenciál je obrovskej a asi mě čím dál víc začíná bavit to, že se to třístí od toho centra dál... Když chce člověk na Flédu, nebo Semilasso, Sono, Žabiny, že už to není, že by člověk jel do města, ale už to má třeba i ve svém sousedství a to mě hrozně baví. Tam je potenciál.“ (Rudolf, 26-31)

„Za mě veletrhy, to Výstaviště docela dobře funguje a v podstatě v průběhu roku je tam hrozně moc událostí pro lidi, takže to je taková první věc specifická pro Brno.“ (Radim, 23-25)

„Já si myslím, že ty veletrhy jsou organizovány většinou fakt dobře. Na těch, na kterých jsem byl, to tam bývá většinou organizovaný dobře, co se týče třeba rozmístění stánků, je to průchozí a zároveň tam furt kapacitně vejde dost lidí a zároveň tam dost splňuje, jak to říct, no, tu pointu toho sdělení těch veletrhů.“ (Svatopluk, 23-25)

„Myslím, že ty venkovní festivaly mají docela potenciál, za doby před covidem občas na tom Výstavišti bylo něco takovýho. Třeba hodně lidí, že tam bylo, hodně míst, ze kterých si mohli vybrat, festival s hudbou, s jídlem, s odpočinkovou zónou. Takový to, že stojí za to jet do Brna kvůli něčemu takovému.“ (Lýdie, 32-38)

„Mně se v létě třeba líbí to, že některé ty výstavy, ty letní kina jsou venku, je to prostě příjemné, být někde venku, v noci, než někde v přehřáté budově.“ (Blanka, 26-31)

„Tak jestli můžu hodnotit ze svého pohledu, je neustále o něčem slyšet, furt něco vzniká, nemám pocit, že by bylo hluché, že by se, asi se vždycky dá dělat něco víc, ale nemám pocit, že by Brno trpělo.“ (Michal, 39-45)

„Já si myslím, že něco, co Brno dělá dobře nebo co má dobrý, je ten Brno Expat Centre, na jedné akci dávají informace, o věci, co se konají v Brně, v angličtině a jako jsou propojeni k cizincům. To je dobrý.“ (Herbie, 40+)

Co dělá Brno v kultuře špatně?

Velkým tématem jsou pro komunikační partnery chybějící velké koncerty a nalákání umělců světových jmen do města. S tím souvisí opakované zmínky na absenci velké haly s kvalitní akustikou, kde by se takové koncerty mohly konat. Jedním z tipů, jak využít právě výstaviště jako širší koncept, byla zmínka na vybudování koncertního sálu.

„No výstaviště je mrtvý, pro velký výstavy, veletrhy, to je passé, teď snaha udělat koncertní sál, nebo něco, prostě se tady se připravuje nevím kolik let a není to hotové...“ (Vilém, 32-38)

„Tak já si vezmu slovo, jak říkal David, ty koncerty, je pravda, že tady nebývá až tolik těch větších jmen ze zahraničí, většinou jsou tady takový menší, třeba na Flédě, ale nebývá až tak často, že by byla vyprodaná nějaká větší hala. Prostě tady ani moc není nějaká hala s fajn akustikou, že většinou, když už se něco pořádá, tak ta akustika nestojí většinou za nic.“ (Radim, 23-25)

„Konkrétně na tom jediném koncertě, který si vybavím, který byl právě v DRFG aréně, tak to bylo šílený úplně. Jinak si myslím, že Brno jako docela selhává v efektivním využívání míst, který tady už máme, takže když k tomu, stadión Za Lužánkami pár let zpátky vytrhal, zrenovoval se, aspoň tak, aby se tam dalo něco pořádat, a tak teďka je zase plesnivej a nedá se tam dělat nic.“ (Svatopluk, 23-25)

„Ale mě tady prostě chybí, že by byl nějaký hudební festival ale pro všechny. Jo že buď je to směr nějaký a já se zatím neumím uchytit, ale třeba jsem byla na koncertě kdysi na začátku, Karla Gotta na vánočním, to sem byla unesená.“ (Žanna, 40+)

Podobně jako vybavenost Brna v oblasti pořádání koncertů byla kritizována zaostávající úroveň kinosálů, kdy si zejména mladí respondenti stěžovali, že pokud by chtěli navštívit modernější vizuální produkce, musí nutně za tímto typem zábavy do Prahy.

„Já bych v Brně ocenila, jak má Praha Cinema city, takový ty různé typy sálů, tak prostě nějakou možnost i v Brně, abych nemusela jet do Prahy jen skrz kino.“ (Radka, 20-22)

Několikrát zazněla poptávka po gastro festivalech, ať už ve formě farmářských trhů nebo gastro ochutnávek. Respondenti se v představě shodují na tom, že by festival měl být otevřený a přístupný široké veřejnosti tak, aby bylo možné zabavit celou rodinu.

„Třeba my jezdíváme na takzvaný kozí festival, který je spojený s nějakými atrakcemi, s tou lidovou tvořivostí, farmářské trhy, to by se mohlo dostat do větší úrovně a ten venkov vrazit do toho města. To bych si třeba, folklór, spoustu takových akcí, které se tady objeví a myslím, že město by tomu mohlo dát větší prostor.“ (Jaromír, 60-69)

„Něco jako ty festivaly food and wine. Nějaký ty gastro by bylo zajímavý, to je něco, já bych tam moh vzít děcka, manželku, fun, něco jinýho, než česká klasika, ne jen svíčková.“ (Herbie, 40+)

Poslední kritika směřovala k organizačním záležitostem. Prvním kritizovaným bodem je dle respondentů malé propojení a spolupráce jednotlivých městských částí a magistrátu. Druhou kritizovanou oblastí je podle komunikační partnerky s handicapem problematiku uplatňování průkazů ZTP a ZTP/P, kdy soukromé subjekty pořádající kulturní akce tyto průkazy nezohledňují.²

„Víc spolupracovat mezi sebou, spíš si myslím, že se nechtějí domluvit. Každý to bere jako sám za sebe. Městské části s tou magistrátní úrovní a každé to bere víc za sebe než za společný Brno. Tam si myslím, že je velkej prostor.“ (Bohumil, 50-59)

„Nemyslí na zdravotně postižené. Spočívá to v těch soukromých akcích, že město nedalo jasnou strategii, že zdravotně postižení ZTP nebo ZTP/P mají právo na slevu ze zákona a ty soukromý subjekty – jako není to prostě dostatečně zajištěný, aby ty, buď přístupově není to zajištěný anebo to není zajištěný ani finančně. To znamená, že tolik invalidů nechodí na ty akce, aby nemohli dát slevu aj ty soukromý subjekty.“ (Diana, 50+)

Co by mělo Brno dělat jinak a lépe, co v nabídce chybí?

Otázka, co v Brně chybí, je úzce spojena s věkovými kategoriemi konzumentů kultury, respondenti se na názorech ale shodovali bez ohledu na věk. Prvním nápadem je využití velkého potenciálu mladých lidí – studentů, kteří v Brně pobývají při studiu vysoké školy a mohli by se podílet na tvorbě kulturní scény a její propagaci. V tomto ohledu bylo opět poukazováno na absenci kvalitní hudební/multifunkční/sportovní haly nebo otevřeného amfiteátru. Podle respondentů ve středním věku pak v Brně chybí volné kulturní vyžití právě pro tuto věkovou kategorii.

„Ale s těma vysokýma školama, mi přijde, že Brno strašně zaostává za Zlínem. Protože když vezmu Zlín, oni hrozně spolupracují jak s městem, tak s firmama, který jsou jakoby lokální. A tam studenti pracují už na, tam bývá jednou za dva roky festival a celou tu kampaň připravují studenti a oni už během toho studia získávají vazbu k tomu Zlínu a teďka získávají kontakty, i firmy využívají služeb studentů.“ (Alžběta, 26-31)

„Já bych řekla, že tady chybí zábava trošku 40 plus, 40, 50 plus, ale to je můj osobní, možná to někdo tak nevnímá, ale já to tak vnímám, Když má člověk čtyřicetiletý se jít někam pobavit a chcete mít hezký večer, tak bar, dobrý, hospoda dobrý, ráda chodím do restaurace, ale co ještě. Diskotéka je pro moc mladé. To mi chybí, ta volná zábava.“ (Žanna, 40+)

„No, právě letní kina, amfiteátry, prostě obrovský prostory, pro širokou masu lidí, mladých lidí, to bych řekl, že tady chybí.“ (Jaromír, 60-69)

---

² Zákon č. 329/2011 §36. odst. 4 praví, že „může být poskytnuta sleva ze vstupného (...)“. Automatické právo na tuto slevu ze zákona handicapovaným osobám nevzniká. Pořadatelé kulturních akcí, kteří čerpají dotace od MMB, by slevy měli poskytovat, aby splňovali dotační kritéria. Nicméně tato sleva není vymahatelná.

Kulturní odkaz / kulturní dědictví Brna – co si pod nimi komunikační partnerky a partneři představují, kdo je jejich tvůrcem či nositelem; daří-li se podle nich Brnu na svůj kulturní odkaz navazovat a těžit z něj.

Kulturní odkaz jako osobnost: Mezi nejčastěji zmiňované významné osobnosti, které dle komunikačních partnerů představují kulturní dědictví města, patří Leoš Janáček a Gregor Johann Mendel. V těsném závěsu pak respondenti jmenovali současníky Miroslava Donutila a Bolka Polívku. Kulturní odkaz Brna dle dalších zmínek představují osobnosti Huga Haase a Franty Kocourka.

„Není to třeba ten Mendel? Já nevím, jestli přímo je z Brna a podle něj tady máme univerzitu, myslím si, že on tady nějakou dobu žil.“ (Svatopluk, 23-25)

„Já bych řekla i Leoš Janáček.“ (Kristýna, 20-22)

„Bolek Polívka a ještě někdo, Donutil.“ (Svatopluk, 23-25)

„Když si člověk pustí Mirka Donutila, tak má pocit, že tady existuje naprosto neopakovatelná divadelní scéna, to mě napadá, když se řekne Husa na provázku, já jsme to nezažila, ale hodně jsem o nich slyšela, třeba od umělců, kteří je mají rádi.“ (Lýdie, 32-38)

„Bolek Polívka je taky nějakým způsobem spjatý s Brnem.“ (Filip, 39-45)

„Jak jsem říkal třeba toho Janáčka, už delší dobu je na něj zaměřená propagace kultury. Osloví to samozřejmě užší část lidí. Mě vlastně taky ne.“ (Michal, 39-45)

„Janáčkovovo divadlo a Janáčkova akademie múzických umění, Janáček, to je takový odkaz...“ (Blanka, 26-31)

„Brno, tady bylo plno umělců, Hugo Haas, nevím, jako dřívější ti herci z první republiky. Nevím, když jdu na Ústřední hřbitov se projít, tak je plno jako uměleckých lidí pohřbenejch, jakože umělci, architekti, hudebníci, operní pěvci...“ (Tereza, 32-38)

„Já bych o jednom odkazu věděl, to je Franta Kocourek, to je odkaz který, přijedete do Čech a po dvanácté hodině přijde řeč na Frantu Kocourka, určitě to je velký odkaz. Bolek Polívka, jeho divadlo, to jsou taky věci, které podle mě nás reprezentují.“ (Jaromír, 60-69)

Kulturní odkaz jako místo: Za kulturní dědictví, které charakterizuje Brno, komunikační partneři považují Petrov, hrad Špilberk a centrum, kde vidí přímé propojení s historií města. Současně byly velmi často jako kulturní dědictví zmiňovány oblasti Brna, které jsou spojeny s jeho průmyslovou historií. V tomto ohledu respondenti odkazovali na továrny Vlněny, Královopolské a průmyslovou oblast Cejlu. Velmi dobře dle dotázaných Brno pracuje s propagací architektury unikátní vilové zástavby. Zajímavou poznámkou byla zmínka na kulturní dědictví, které nese v každém městě řeka, v případě Brna dvě, ovšem potenciál nábřeží je dosud málo (pokud vůbec) využíván.

„Za mě ty nejnositější hmotný památky, architektura. To mi teďka naskakuje ten Mendel, to co teďka tlačí, on má nějaké výročí, to by byly první dvě věci.“ (Róza, 39-45)

„Já si pod kulturním dědictvím představím památky, třeba. Myslím, že zachovalý, nebo v rámci možností zachovalý centrum Brna, jsou krásným příkladem kulturního dědictví, třeba Petrov a Špilberk, to jsou docela dost krásný památky z minulosti. Ale nejen ty, i spoustu jiných, který po Brně jsou, to je hezká definice kulturního dědictví. Ale i ty nový památky, který tady máme, který mně osobně se moc nelíbí, třeba se na to lidi, pokud to tu furt bude stát, třeba se na to budou dívat jinak, třeba konkrétně orloj brněnskej, třeba fontána u Janáčkova divadla, tak takové věci by mohly být součástí kulturního dědictví i do budoucna.“ (Svatopluk, 23-25)

„Já si představím historický centrum města, že má nějakou historii, s téma hradbama, že vlastně na tom Moraváku u žirafokoně je ta mapa, jak město vypadalo původně, je dobrý, že tam je ta brána, teď mi vypadlo, jak se jmenuje. No že tam jsou různé pozůstatky a je to pěkný.“ (Radim, 23-25)

„Za mě, jak se tady zmiňovalo, tak střed Brna je hodně významnej, Špilas, Petrov. Docela i Cejl, tam má tu předválečnou historii, jsou tam hezký baráky, škoda, že jsou některý domy vybydlený, ale co bych rád zdůraznil, tak kolem historickýho středu Brna se tak kolem první republiky začaly dělat různé továrny, významná továrna, která byla, tak je třeba ve středu, je třeba Vlněna a byla i významná továrna, ze které se udělala galerie Vaňkovka, což je super, ale trochu mě mrzí, že některý ty továrny, třeba Královopolská, tak napůl se využívají, napůl se nechávají chátrat.“ (Jiří, 18-19)

„Petrov například, ale já jsem i věřící člověk, pěkný, je to i duchovně propojený, takže mně se to líbí.“ (Žanna, 40+)

„S tím kulturním dědictvím, já si teďka uvědomuju, vždycky na to zapomenou, Brno má ty dvě řeky a každý město, který má řeku, tak ji využívá, to by se mělo změnit, třeba kolem toho Poříčí. To si myslím, že i ta řeka k tomu patří, do toho dědictví.“ (Vilém, 32-38)

„...to já bych ještě doplnil, že to je dobrá myšlenka tady toho otevírání těch vil a tak a že dobře to využívá Brno tak, jako na mapách turistů, že máme tady zajímavý městský vily, samozřejmě vila Tugendhat, je jich tady víc, jak jsem zahlíd v průvodcích, že to tam jako je, co kde je, že tam ty vily jsou. Pojdte se podívat, máme tady zajímavý vily, unikátní, těch architektonických stylů, tak s tím Brno pracuje dobře.“ (Roman, 26-31)

Kulturní odkaz jako specifikum: podle respondentů jsou kulturním dědictvím, ze kterého se dosud málo těží, ostatní legendy, než jen o drakovi. A v neposlední řadě samozřejmě hantec – zde je zajímavé, že ten nebyl zmíněn rodilými Brňany.

„Za mě rozhodně, třeba tramvaje, co mají na sobě polepy krokodýla, to je dost dobrý. Celkově si myslím, že jediná legenda, se kterou se Brno tak nějak ztotožňuje, tak je ta legenda o drakovi, což je trochu škoda, protože legenda o kolu taky byla super a určitě jsou i jiný legendy. Teď si žádnou nevybavuju, ale rozhodně by se mohla ztotožnit i s jinýma legendama toho historickýho kontextu.“ (Jiří, 18-19)

„Mě napadlo ještě jedno kulturní dědictví a to je hantec, to jsme ještě nevzpomínali si myslím. A ještě co bych ukázal svému známému, kdyby přijel do Brna, tak to ty noční rozjezdy tramvajů. To jsem fakt neviděl nikde na světě.“ (Marián, 25-39)

„Šalina mě napadla, ještě šalina. Prostě název šalina, aby si to Brno drželo, ten název.“ (Henrieta, 25-39)

Zmizelé kulturní dědictví: kontroverzním tématem byl Masarykův okruh, který je respondenty považován za součást kulturního dědictví Brna. Velké debaty pak vznikaly mezi jejími zastánci a odpůrci (obdobně polarizujícím tématem byly také Ignis Brunensis).

„Tak Brno vybírá, já nevím, tak třeba ty ohňostroje, to je třeba věc, do které bych nechtěla, aby moje město investovalo takhle velké peníze, jak teďka do toho investuje. Nebo závody Grand Prix, autíčka, vůbec mě to nezajímá, vůbec nechcu, aby moje město do toho dávalo peníze, ale z nějakého důvodu, motorky jsou mrtvé, ale ohňostroje sežerou strašně moc peněz a to je jedna z akcí, z mého pohledu, které Brno si hýčká, propaguje a vytahuje.“ (Róza, 39-45)

„Nevím, když tady zmínili s tím sportem, s tou Velkou cenou, vždyť to byla, já nevím, já jsem stará, takže my jsme chodili na tu Velkou cenu od mládí a je to pryč, je to všechno pryč. Já vím, že tam jsou ty finance a tak dále, ale prostě to bylo světoznámý.“ (Klaudie, 60-69)

Tip pro budoucnost: V souvislosti s kulturním odkazem respondenti spontánně uvažovali o budoucnosti a podpoře rozvoje kultury v Brně. Vznikla níže uvedená debata, kdy respondenti zdůraznili potřebu podpory začínajících kapel, divadelních a jiných kulturních uskupení. Jako vhodná podpora pro start by mohl sloužit multifunkční „**kulturní inkubátor**.“

„Aplikováno na muziku, tak si myslím, že ty začínající kapely si musí poradit samy. Vlastní zkušenost – domluvit si klub, prostě nebudou muset platit barák a pak nic nedostanou, nevím, jestli tady funguje nějaký inkubátor, nebo nějaké programy na ten úvod. Nemám zjištěný, ale možná by tam byl prostor.“ (Michal, 39-45)

„A s tím bych třeba viděl nějaké nacvičování těch divadel, operativní prostor, já nevím, ve tři tam přijde kapela a v pět zase si někdo přijde cvičit divadlo, v šest já nevím třeba gymnasti, něco takovýho. Nebo tanec třeba, prostě si to pronajmou jako takovej kompaktní prostor.“ (Roman, 26-31)

Podpora živé kultury v Brně: Názory respondentů, co se týká živé kultury, se shodují na tom, že živá pódiová vystoupení v centru Brna jsou poměrně dobře zastoupena. Hodně si všímají pouličního umění, které mají rádi, ale v poslední době zaznamenávají jeho úpadek. Podobně jsou na tom také živé besedy a přednášky, např. s cestovatelskou tematikou, které kvůli epidemickým opatřením upadají. Respondenti, kteří mají zkušenosti s organizací akcí, upozorňují na fakt, že je nutné aktivně podporovat příchod současných známých umělců do města a součinnost města v těchto aktivitách.

„Tak ti pouliční umělci dřív, no teď je zima, tak se mi to tak zdá, ale i v létě to tak bývá, že třeba pět, sedm i deset let zpátky tady kluci s kytarou zpívali, děvčata hrály, jeden čas tady vystupoval jeden pán, měl takovou káru, točil klikou a to hrálo dost zajímavý melodie a to teď tady už vůbec nevidám. Jinak velký mínus je to, že je covid, všechno se skrouhlo, ale před tím, si myslím, mělo Brno celkem vzrůstající tendenci a mělo tam našlápnuto k tomu, aby bylo víc akcí, byly lepší, měly nějaký to zázemí, no tak za mě.“ (Jiří, 18-19)

„Za mě, nevím, jestli to přímo podporuje město Brno, ale co se týče nějakých živých vystoupení, vídám v Brně poměrně často, tuším že na Staré radnici, tak tam bývají občas koncerty nějakých

menších místních autorů. Hlavně co se týče jednotlivců, poměrně spoustu umělců vystupuje na ulicích, to se mi líbí, ale zas nevím, jak se k tomu staví Brno, přijde mi, že jich jako ubývá.“ (Svatopluk, 23-25)

„Z mojho pohladu mám pocit, že na Slobod'áku stále stojí nějaké pódium a aspoň minimálně od května do září, dokud to dovoluje počasí, stále něco.“ (Marián, 25-39)

„Taky mám pocit, že je živo, že vždycky, když jdu, něco se děje.“ (Henrieta, 25-39)

„Mně naopak přijde, že teďka po covidu ty cestovatelské přednášky taky trošku se omezily, protože cestování je míň, někteří recyklují ty starší zážitky./smích/“ (Blanka, 26-31)

„Myslím si, že se sem začala dostávat fakt jména umělců, třeba díky Jazzfestu, který mám rád, díky Gregory managementu, prostě pro muzikanty zajímavý jména, co se mi ani nesnilo, že třeba tady by jednou, třeba v Metru, tady je určitě posun. Jsem dost zaměřenej na tu hudbu.“ (Michal, 39-45)

„Já si myslím, ty festivaly, co jsou venku, ne jako dovnitř vlézt, buď gastro, nebo nějaká hudba, ale nemyslím si, že by město to mělo nějak financovat, nebo to podporovat, to by měli dělat lidi, dohromady něco prodávat, aby se to zaplatilo. Ale město by to udělat, že je to easy dostat ty povolení na to, vyplníš a jedeš. Je v tom hodně byrokracie, ale nemělo by být.“ (Herbie, 40+)

Na co by se mělo Brno zaměřit, aby mohlo být považováno za kulturní metropoli –

Respondenti se shodují na faktu, že Brno má k tomuto cíli dobře našlápnuto a je reálný. Pro to, aby Brno mohlo být kulturní metropolí evropského rázu, je nutné dle komunikačních partnerů splnit několik podmínek, a to v první řadě zlepšit dopravní infrastrukturu. Podobným předpokladem vybavenosti města je vybudování vhodných prostor, především moderní haly pro velké koncerty. V tomto ohledu pak bylo jmenováno dodržení bezbariérového přístupu na akce co se týká jak budov, tak přilehlého okolí. Respondenti zmínili důležitost podpoření kulturního turistického ruchu pravidelnými koncerty známých hudebních interpretů nebo ustanovením pozice brněnského kulturního ambasadora.

„Vždyť Brno je, já to tak vnímám.“ (Volod'a, 40+)

„Já si myslím, aby Brno mohlo být kulturní metropolí, tak by muselo posílit infrastrukturu, že mi přijde, že veřejnou dopravu by bylo nutné nějakým způsobem posílit. Nevím, jak je to s tím známým metrem v Brně, myslím si, že to ani není možný, z toho, co jsem slyšel, nebo by to bylo strašně, strašně drahý...“ (Svatopluk, 23-25)

„Tak opravdu by mohlo, dopravu. Některá města mají dopravu zdarma. Když chcete udělat město atraktivní pro všechny, tak pokud by se udělala doprava zadarmo, otevřelo by se centrum města, aby to žilo jako v některých evropských zemích, jako by to šlo.“ (Jaromír, 60-69)

„Slavný jména, já si myslím, že právě ty slavný jména, plácnu teďka ty kapely, že oni samozřejmě berou spoustu peněz, čili že ta akce musí být obří, aby se vyplatily, aby tam ty známý kapely přijely, a když tam ty kapely přijedou, tak přijedou i ty ostatní posluchači, který by daleko nejeli, ale do Brna se podívám, poněvadž to mám za rohem, ale jestli tady na to ty prostory jsou?“ (Roman, 26-31)

„Já si myslím, že Brno začalo už tou výstavbou té nové haly. Tím že zaujme tou větší kapacitou, tak by mohla zaujmout i ty hvězdy, že to do budoucnosti změní, že tady budou vystupovat i ty větší kapely, ty větší hvězdy.“ (Filip, 39-45)

„To jsem právě chtěl říct, že tam je ten potenciál ty velký haly, tam se dají pořádat ty velké věci, který můžou přitáhnout lidi ze širokého okolí.“ (Emil, 50-59)

„Já bych tam viděl, chtěl bych vypíchnout, jako zvolit si ty kulturní ambasadory brněnský, jakoby ty známý brněnský tváře, kteří žijí a můžou to komunikovat do světa, protože jsou známý ve světě a ty by zvaly, byly by ty taháky, který by jako říkaly, tohle je zajímavý, přijďte, buďte tady s náma.“ (Bohumil, 50-59)

„Já si myslím, to co už jsme zmiňovala, že je kam jít i kolem řeky, někam, třeba například, když jedu za kamarádkou do Mnichova, tak jsem jako ráda, že nemusím jenom na ty velké akce, a že když se rozhodnem, že strávíme kulturní odpoledne jakoby v tom prostoru toho města, tak že tam to není ošklivé, zaplivané, počmárané, rozbité, ale že si v klidu sednem do nějakého parku, kde je venkovní galerie obrazů současných umělců. Myslím si, že i toto to Brno, jak ho tak pozoruju, má hodně našlápnuto.“ (Lýdie, 32-38)

„Ale ono se všechno dá, když se chce, ta bezbariérovost. To jsme zjistili v tom Německu, že když se to citlivě zbuduje, může to být i součást architektury, ty výtahy pro ty domy. Teď třeba hodně obchodních domů v centru města, tam se nedostanete. To je paradox. Centrum města hodně opravují a buh a nedostanete se dovnitř. Do kostelů nemáte přístup. Dobrý přístup má na Veveří Sono.“ (Diana, 50+)

„Možná více propagace, že kolikrát nevím. Jak jdu kolem, vidím něco pěkného, ale kdybych tam nešla, tak nevím. Prostě větší propagace, udělat nějaké místo, nebo víc míst, kde to bude vypsáný.“ (Žanna, 40+)

Srovnání s dobou před deseti lety, výhled do budoucnosti.

Srovnání kulturní situace v Brně před deseti lety se současnou dobou vidí komunikační partneři jako velký posun v oblasti živé kultury a zlepšení využitelnosti veřejných prostranství. Taktéž oceňují rozvoj kavárenské oblasti a přidružených kulturních akcí. Výhled do budoucna je ovšem dle respondentů nejistý, až pesimistický, což s největší pravděpodobností souvisí s pandemickými omezeními, která kultuře nepřejí.

„Já tedy nevím, jestli je to mým věkem, nebo se vyvíjí, ale podle mě je toho víc, těch živých koncertů taky si nepamatuju, že bych šla na jinou akci než třeba na Majáles, nenapadlo mě, že bych šla a byl by tam koncert.“ (Kristýna, 20-22)

„Mně se líbí u toho Janáčkova divadla ten prostor, ta fontána, jak to bliká, jsou tam různé ty vodotrysky, když tam teda nejsou ti nepřizpůsobiví, že by se tam koupali a děti, někdo tam pral i to maso, to si myslím, že taky jsme se proslavili. Takže i kolem toho divadla ten prostor, jak to tam zrekonstruovali nad těma garážema, že je to moc pěkný.“ (Tereza, 32-38)

„Já to vnímám v rámci toho všeobecného středu Brna, kde jako, já nevím, jestli se to dá považovat jako kultura, i to kavárénství a nějaký řekněme večery tematický, nějaký to povídání v kavárně, výlety, cestování, tohleto. Dřív to bylo taková jako hospoda jedna vedle druhý nasekaný herna bar. A teďka se to změnilo na veřejnej, řekněme intelektuální prostor, v tom je obrovské posun a spousta lidí si tohle strašně jako užívá, můžou si přijít zaklábosit...“ (Roman, 26-31)

„Já jsem teď četl jednu studii ekonomickou, ono se to navazuje na tu ekonomiku, protože doba tomu nenahrává, řekněme si to upřímně. Každý si musí zafinancovat to základní. A když jsem to četl, tak vlastně kultura u těch respondentů byla jmenována jako jedna z těch, který se ten člověk vzdá.“ (Emil, 50-59)

Kulturní odvětví a instituce detailněji

DIVADLA jsou nejzmiňovanější oblastí kultury, podle frekvence odpovědí můžeme divadelní instituce rozdělit do tří skupin:

- Nejvíce frekventované: **Městské divadlo Brno, Mahenovo divadlo, Janáčkovovo divadlo**
- Frekventované: HaDivadlo, Divadlo Bolka Polívky, Radost, Polárka, studentské divadlo JAMU, Husa na Provázku, Reduta
- Okrajově zmiňované: Divadlo Feste, divadlo Barka, Malé divadlo Kjógeny, Cabaret des Péchés

Nejproblematictější oblastí při návštěvě divadel v Brně je především opatření vstupenek a zejména v současné době pak i jejich uplatnění.

„Občas, protože ty lístky jsou docela drahý a člověk se jakoby i bojí, jestli se to zavře, nezavře. A měla jsem koupený lístky, nebo šla jsem do divadla až po roce a půl, před tím covidem, to bylo, kupovala jsem je v lednu, s tím, že za tři měsíce půjdu a pak byl covid 2019 a šla jsem za rok a půl. Jako furt se to tak nějak posouvá, takže člověk má jakoby strach kupovat ty lístky, jestli to představení bude.“ (Tereza, 32-38)

„To spíš do těch divadel, poměrně často a uvědomila jsem si u toho, že ne vždycky se ta lístky dají sehnat, takže lidi jako chodí do divadel, když je nějaké představení, které je hodně známé, tak si to člověk musí pohlídat.“ (Lýdie, 32-38)

KINA jsou druhým typem kulturních institucí, která jsou respondenty jmenovány a navštěvovány. Mezi nejoblíbenější patří Kino **Scala**, kino **Lucerna** a **multiplexy ve Špalíčku a Olympii**.

„Třeba univerzitní kino Scala, to je taky asi, to patří pod Brno. Tam je takový ten zážitek na těch starých sedačkách.“ (Blanka, 26-31)

HUDEBNÍ SCÉNA je poměrně roztržštěna mezi sály a klubové produkce, respondenti rádi navštěvují také letní venkovní koncerty. Mezi nejoblíbenější místa podle výpovědí patří **Semilasso, Sono, Stará Pekárna, Fléda a venkovní festivaly na Špilberku, hradě Veverí a Výstavišti**.

Frekventovaně zmiňovaná místa byla dále Rondo, Dělnický dům, Šelepka, Besední dům, Leitnerka, hala Vodova.

„Mně osobně se ještě líbily open-airy na Velodromu, ale to už teda dlouho nic nebylo, naposledy, co si pamatuju, tak tam byli asi deset let Linkini, jinak tedy jako.“ (Svatopluk, 23-25)

„Asi na Starou Pekárnu, nebo do Alterny, do toho Sono, kdekoliv, kde jsou ty jazzové věci, je docela jedno, jestli je to v tom Semilassu, klidně i v tom centru, když je tam někdo dobrej.“ (Vilém, 32-38)

„Na Jazzfestu a na Pekárně jsme viděli spoustu koncertů, dřív jsme chodívali na jazzové koncerty do japonské restaurace Ebisu, takže tak asi zhruba.“ (Róza, 39-45)

„Asi jenom Sono a Semilasso. Na Flédu jsem šla párkrát, ale tam to znám jako z jiné strany jako obsluha, takže to mám takovou nechuť. Takže tohleto primárně. A pak venku, ale to není v Brně, to je jako v blízkém okolí, kde to má trošku jinou atmosféru.“ (Alžběta, 26-31)

KNIHOVNY patří v odpovědích komunikačních partnerů mezi méně využívané instituce. Odpovědi se velmi liší podle generace a vzdělání respondentů a je patrné, že tyto kulturní instituce jsou oblíbené především mezi starší generací nebo střední s vysokoškolským vzděláním. Cílovou skupinou jsou taktéž děti a studenti, v tomto ohledu může být návštěvnost spojena se vzdělávacími potřebami více než se zájmovou četbou. Mladá generace často nahrazuje klasické knihy alternativami (e-knihy, audioknihy) nebo nákupem knih z druhé ruky. Povědomí o brněnských knihovnách zastupují **Knihovna Jiřího Mahena** (jak centrální, tak její pobočky po celém městě) a **Moravská zemská knihovna**.

„Ne, spíš v minulosti. Zaprvé nejsem knižní typ a za druhý už to není, že by si člověk přišel půjčit jednu knížku, když si ji může koupit a mít ji do druhého dne, když ho to vyloženě baví, nebo je to k dispozici v antikvariátech, nebo popůjčovaný od přátel. Když jsem byl malej, tak jsem měl tolik přátel, že bych si moh půjčovat knížky doteďka.“ (Rudolf, 26-31)

„No já jsem si tady jen uvědomila, kdybych si koupila knížky všechny, které jsem přečetla.. , ale do knihovny nechodím pravidelně, je to spíš jako přátelská návštěva, protože jak tam chodím jako roky, jo, babička, ona je vášnivej čtenář, tak jak tam chodím s ní, tak se jdeme projít. Takže to je spojeno i s něčím dalším, pro sebe knížky si nepůjčuju, ale je to z toho důvodu, já doma nemůžu mít ošuntělý věci. Mně to vadí prostě a že to měl někdo předtím doma.“ (Alžběta, 26-31)

„Já se přiznám, já nejsem pravidelným návštěvníkem knihoven, ale dříve v rámci nějakých studijních materiálů jsem chodila velmi často. V dnešní době já zas nelistuju tím papírem, dělám spoustu věcí a u toho poslouchám to, co můžu. Takže stíhám víc věcí najednou a je to pro mě taky uspokojující.“ (Denisa, 39-45)

„Vím že ta Mahenova knihovna na Svobodáku, nebo co je to tam v té uličce, čtení, že dělají pro veřejnost, setkání s muzikoterapií, že se snaží přilákat lidi, jako další kulturní prostor.“ (Lýdie, 32-38)

„Tak já do knihovny chodím pravidelně, nejčastěji se starším synem, který se vždycky na mě nabalí , má svoji kartičku, no nás to jako baví číst z papíru a ne z displeje. Dokonce děláme tak zoufalé věci, že když něco nemají u nás na SNP, tak koukáme, kde to mají, občas musím tady na hlavní do Mahenky, mladšímu synovi jsme sháněli knížky, které u nás neměli, takže my to hodně řešíme.“ (Róza, 39-45)

„Já chodím do knihovny. A do Mahenovy knihovny a máme i v Komárově knihovnu, jinak se zúčastňuju toho literárního čtení.“ (Klaudie, 60-69)

GALERIE A MUZEA patří k oblíbeným místům trávení času (nejen) s dětmi. Jako velmi populární bylo jmenováno Technické muzeum, Moravské zemské muzeum a centrum Vida!, přičemž respondenti dodávají, že se oblíbenost mnohdy liší s věkem dětí. Galerie jsou pak oblíbené u dospělých vzhledem k nutnosti delší koncentrace.

Frekventovaná muzea a galerie dle respondentů: **Moravské zemské muzeum, Technické muzeum, Vida!, Moravská galerie, Městské muzeum, Muzeum hraček, Zetor Gallery, Dům umění**

„Všechny známý už tady byly jmenovaný. Za mě asi nejvíc Technický muzeum, tam jsem nejvíc strávil asi nejvíc času, jako koníček. Jinak asi s tím trávím tak málo času, že mi přijde, že ty stálý expozice už tam jsou některý leta, už prostě jako znám. Spíš asi čekám, až upravěj nějakou zajímavou vernisáž, nějakou sezónní akci, která mě jako zajímá.“ (Rudolf, 26-31)

„Já mám Moravskou galerii, Městské muzeum, Muzeum hraček samozřejmě, Moravské zemské a protože máme dva syny Technické muzeum a muzeum Zetor.“ (Róza, 39-45)

„No my jsme si tím procházeli tím, jak to dítě rostlo. Samozřejmě takhle to jako bylo, než se narodilo, to jsme chodívali více do galerií, do Moravské galerie, tady do Domu umění...“ (Miloš 38)

Mezi další oblíbené instituce se řadí **Planetárium**, které bylo zmiňováno opakovaně, zejména jako vhodná kulturní náplň pro děti, dále pak **ZOO**, a to jak u dospělých tak dětí. Zmíněny byly taktéž vila Tugendhat, přehrada, hrad Veverčí, food festivaly, Mint Market, Lužánky (jak Centrum volného času, tak park obecně včetně Ponava festu).

„No byla jsem tam (v Planetáriu) s dětma, s neteří, mají tam hrozně pohodlný sedačky, usnula jsem tam, to bylo trapný. Byli jsme tam na představení, něco o stomech a jo, to je moc zajímavý, je to hezký.“ (Tereza, 32-38)

„Přijde mi, že nejhorší nápad, kterej v Brně vymysleli, bylo postavit zoo do kopce. To mě vždycky odradí od návštěvy/smích/ Ale ne, chodím tam, ale právě jen jednou ročně, prostě to je hrozej kopce.“ (Svatopluk, 23-25)

„Mně u naší zoo spíš vadí umístění, ne že to je v Bystrci, ale že tam není kde zaparkovat. No a s tím kopcem, tak tam jezdí vláček, tak se projedeš vláčkem. Do zoo chodím často, aspoň třikrát do roka.“ (Radka, 20-22)

„A ještě mě napadlo volnočasové centrum v Lužánkách. To je taky taková celkem zajímavá věc, dělají spoustu kroužků, nevím, jak bych to nazval, a nevím, jestli nemají něco s tím festivalem v těch Lužánkách, jestli nemají prsty v tom maratonu, jak se tam běhá dokola, vlastně to taky. Ty Lužánky jsou hodně kulturní centrum přes to léto samozřejmě.“ (Roman, 26-31)

K zajímavým a navštěvovaným se podle komunikačních partnerů řadí také **festivaly a trhy s módou, designem nebo jídlem**.

„Byla jsem na festivalu, který je v Malé Americe, food festival, tam jsem byla, pak tedy ty festivaly, když jsou v Bystrci, byly farmářský, jsou tam taky. Ale není to, že bych to vyhledávala.“ (Klaudie, 60-69)

„A před Vánocemi na Zelným trhu, na té tržnici, tak tam měli taky nějaký festival. Nebo já nevím, co to bylo. Tam byli designeři, ale to nebyly vánoční trhy, to bylo prostě, že tam byli různí designeři s oblečením – s kabelkami...“ (Žanna, 40+)

Respondenti se, byť podpořeně, jednoznačně shodují na tom, součástí kultury se zaručenou budoucností je také **herní průmysl**. Tento názor panuje bez ohledu na věk komunikačních partnerů a jejich zainteresovanosti v herní kultuře (která ale nemusí nutně s věkem souviset). Herní průmysl v Brně je podle respondentů na vzestupu, byly jmenovány spontánně některé firmy.

„Co se týče herního průmyslu, tak Brno je taky dost specifický téma herníma studii, takže to bych taky zahrnul, že to patří do naší takové jako kultury. Tím Brno může být taky teoreticky trochu známý, že je tady prostě pár herních studií, které mají za sebou fajn herní tituly.“ (Radim, 23-25)

„Za mě taky Madfingers, to je kousek, to je na Masné, to je takový hodně specifický, vlastně i zevnitř to mají hezky udělaný, ale co se týče kultury, tak si myslím, že určitě, že ten herní průmysl zapadá do takové brněnské kultury no. Nevím, kolik lidí o tom ví, nebo jak je to známý, ale za mě osobně určitě jo.“ (Svatopluk, 23-25)

„Já to vnímám jako kulturu, tak když člověk se s tím baví, je tam spojení, tak asi je to kultura.“ (Jaromír, 60-69)

„Podle mě je to určitě kultura. Je nám třeba vzdálená, naší věkové skupině, ale určitě to do kultury patří.“ (Klaudie, 60-69)

„Já si myslím, že je to takový přirozený vývoj a právě jako dnes to možná to není takové známé, ale u mladých si myslím, že to docela i byznys určitým způsobem, takže si myslím, že o tom budeme počít trošku víc.“ (Marián, 25-39)

Podobně komunikační partneři reagovali na zařazení **užitého umění a oděvního designu**, které považují za součást kultury, jmenován byl veletrh Styl a Kabo.

„Oděvní design, to byly ty veletrhy KABO.“ (Jaromír, 60-69)

„Ještě občas jsou, ale ten Covid to zastavil. A teď v Umělecko-průmyslovém muzeu je nějaká větší expozice těch oděvních věcí.“ (Bohumil, 50-59)

Co se týče **otázky rovnováhy podpory různých kulturních odvětví**, respondenti spíše než v protežování jednoho na úkor jiných vidí problém v neproporcionálním rozdělování financí mezi sport a kulturu. V rámci kulturní oblasti pak žádnou nerovnováhu nevidí, rozdělení podle nich odpovídá běžným trendům.

„Já vím, že vždycky bývá problém se sportem, sport versus kultura a že se ty dvě strany vždycky setkají a vždycky, vy fotbalisti dostáváte víc peněz.“ (Jaromír, 60-69)

„Já bych řekla, že se trochu míň investuje do kultury, ale to je takový jako můj vlastní názor, a že by se mi líbilo víc, kdyby se investoval víc do knížek, do knihoven, do propagace...“ (Žanna, 40+)

„Nevím, nedokážu to posoudit, nevím, že by bylo něco, nebo nikdy jsem si nevšimla, že by bylo nějaký odvětví protežovaný.“ (Klaudie, 60-69)

„To, co je nejvíc vidět, je asi protežovaný. Co je nejvíc vidět, no ty instituce, který jsou pod Brnem. Pod Městem. Vidím, jak je prezentováno divadlo, to je vlastně stavební kámen, to je jednoznačný. Ale co ty menší dostávají, jak jsou na tom, těžko říct. Nevidím pod pokličku.“ (Emil, 50-59)

„Já si myslím, že to je stejně jako všude jinde. Že třeba muzikant, že mají prostě propagaci nějaký komornější věci, klasika, že to je upozaděné. To není brněnský problém.“ (Volod'a, 40+)

Dostupnost kulturních událostí a statků – bariéry v návštěvnosti preferovaných a potenciálně atraktivních kulturních akcí

Zásadním momentem při rozhodování, zda a kam se vydat za kulturou v Brně, je u řady respondentů **otázka dostupnosti vstupenek**. Vnímají, že mnoho představení, zejména pak divadelních či koncertů aktuálně populárních umělců, je dlouho dopředu vyprodaná a proto je třeba návštěvu daného představení dlouhodobě plánovat a vyvinout nemalou aktivitu k získání vstupenek.

S tím pak dále souvisí nutnost **sladit termín preferované kulturní akce** s dalšími osobami, s nimiž návštěvu akce plánují, i s rodinným a pracovním terminářem.

„Mně přijde, že na dobrá představení – třeba Bolek Polívka – na jeho divadlo – tam když chcete jít na jeho dobré představení, tak dopředu jsou už vyprodané lístky. Jo, když se rozhodnu, že příští týden tam chci jít, tak už neseženu.“ (Žanna, 40+)

„Jestli jsou dostupný lístky, termín, kolik, s kým jít, kolik lidí bude mít čas, aby se jim to hodilo a domluvit to dopředu. Protože já mám pár lidí, co jim nemůžu zavolat ze dne na den, musím jim to říct minimálně měsíc dopředu.“ (Tereza, 32-38)

„Ano, jasně, takže já musím dva tři měsíce dopředu se rozhodnout, který, a teďka teda si najedu na internet, začnu si hledat a není, není, není, zůstane mi tam jeden den, který se mi vůbec nehodí, nebo se nehodí těm, se kterýma tam jdu. Takže opravdu tam je problém ty lístky sehnat.“ (Kludie, 60-69)

„Do Městskýho se dostat, člověk si může říct, na jaké představení chce, ale nechce ho vidět za měsíc, chce jít do divadla třeba ten týden, nebo další. Pak už musí brát většinou co je, protože první řady mají placené abonenti a pak už je všechno většinou pryč, když nechcete sedět na jedné straně, zatímco ten protějšek sedí na druhé. Třeba Městský divadlo má něco permanentně vyprodanýho a nebýt jakoby známých, který tam máme, tak jako se člověk fakt jako nedostane k dobrému místu.“ (Alžběta, 26-31)

V daném kontextu je zřetelné i **rozlišování mezi jednotlivými typy kulturních institucí** na ty, u kterých je potřeba dlouhodobého plánování (divadla, koncerty) a těmi, které „jsou po ruce“ pro spontánní neplánované návštěvy. Mezi ně řadí komunikační partneři především muzea, galerie a architektonické památky (s výjimkou exponovaných objektů typu vily Tugendhat).

„Číslo jedna je, na co mám zrovna chuť, na co mám zrovna náladu. Jsou dny, kdy chci jako vypadnout a poslechnout si muziku a jít někam s energií, a jsou dny, kdy chci jít si sednout do muzea a čumět na obraz hodinu. S kým? To je jedno s druhým. Dostupnost? Asi těch lístků, jak tady bylo řečený. Je to, že muzeum je k dispozici, kino je k dispozici, ale koncerty můžou být vyprodaný, nebo nějaký konkrétní akce můžou být taky vyprodaný, takže musí být člověk opatrný.“ (Rudolf, 26-31)

Významným faktorem, který limituje možnosti návštěvy kulturních akcí, je **dostatek volného času**, zejména pak v návaznosti na **rodinný stav respondentů**. To se týká nejen osob v mladším středním věku z rodin s dětmi, ale i aktivních a do rodinných povinností zapojených seniorů. Rodiny s dětmi také častěji zvažují vhodnost dané akce pro všechny zúčastněné členy rodiny i praktické okolnosti typu možnosti občerstvení.

„My to máme vždycky plánovaný, když nám malou hlídají, týden, 14 dnů i měsíc dopředu.“ (Vilém, 32-38)

„U nás rozhoduje rozhodně časový prostor a podle toho si vybíráme, kam teda vyrazíme, když je omezený, tak je to nějaký to muzeum na kratší, když je něco na celý den, tak podle toho.. Takže čas je u nás, nejvíc rozhoduje, kam se vydat. Cenu víceméně neřešíme.“ (Denisa, 39-45)

„Bude to dobrý, vhodný pro děcka, pro manželku jako nebo bude jich to zajímat, nebo ne, to jsou všechno jako věci, co řeším. A bude tam já nevím – беру s sebou jídlo, nebo ne. Jestli to je nějaká venkovní akce, tak počasí taky. Normální věci asi.“ (Herbie, 40+)

„Já kvůli času těch dětí, fakt nemají čas, kvůli tomu, že jsme se neshodli na tom termínu.“ (Klaudie, 60-69)

„No spíš čas u mě. Takže to se musí člověk musí dopředu rezervovat, nějaký své skulinky časové a vždycky ta akce se koná, když já tady nejsem, to prostě to je takový zákon schválnosti.“ (Volod'a, 40+)

Specifickou skupinou jsou z hlediska faktorů ovlivňujících návštěvu kulturních akcí osoby s tělesným handicapem. Pro tyto osoby je plánování návštěvy divadla, kina, koncertu či výstavy mnohem složitější, neboť musí zvažovat řadu dalších okolností, nad kterými běžný návštěvník vůbec přemýšlet nemusí. Jde zejména o **bezbariérový přístup**, obecně dobrou dostupnost autem či spojením MHD s nástupní plošinou atp.

„To, co je pro vozíčkáře. To je první, co řešíme, když dostaneme nějaký pozvání někam, tak jaký je zajištěný přístup pro vozíčkáře, a potom cena. Tam je ten problém, že ty soukromý nejsou povinni dodržovat to, na co máme ze zákona jako postižení právo, tedy právo na slevu. Nerespektují to prostě. A přitom je to přímo v Občanském zákoníku, není to prostě domyšlený za těch 32 let, to se opomnělo, to je celostátní problém... První, jak se tam dostane, druhá je, jestli tam je ta budova přístupná vozíčkářům a potom ještě ta cena.“ (Diana, 50+)

„To taky patří do kultury, aby všichni spoluobčané měli možnost se dostat na ty akce. Možná málo na ně myslíme. Sice se honosíme, že jsme pár nájezdů udělali, ale na ty kulturní akce, to nebývá všude. Na spoustu akcí se vozíčkář nedostane.“ (Jaromír, 60-69)

Významným faktorem, který ovlivňuje ochotu navštívit kulturní akci, je **cena vstupného**. Ačkoli naši komunikační partneři vyjadřovali ochotu vynaložit i poměrně vysokou částku za vstupné, pokud jde o výjimečnou kulturní událost, přesto zvažují, jak často by si mohli dovolit takovou částku vydat. Cenu hodnotí v kontextu frekvence návštěvy dané instituce, takže například návštěvu divadla vnímají v odlišném cenovém rámci než např. kino. **Výraznější vliv faktoru ceny**

pak zaznamenáváme zejména u rodin s dětmi, kdy je částka vynaložená např. na návštěvu divadelního představení násobně vyšší a posouvá daný zážitek do sféry vnímané takřka jako luxusní.

„Tak já to mám, když je něco zajímavýho, třeba výstava, třeba to, jak má vypadat Jižní centrum. Já se chci podívat, co je ta vize toho města, kam se má ubírat. Já se přiznám, vůbec pro mě není rozhodující cena vstupného. Když chci něco vidět, tak tam prostě jdu. Samozřejmě když mám jít do Mahenky za osm kilo za představení, tak to samozřejmě mi brada spadne, ale zase jako vím, že tam nechodím třikrát do měsíce s celou rodinou.“ (Zbyšek, 32-38)

„V tom kontextu návštěvy skupiny, třeba když jde rodina čtyřčlenná, nebo pětičlenná, tak je to daleko větší palba, než když jde dvojice. Samozřejmě ta ekonomická otázka vždycky tam naskočí, co si budem povídat. Poškrábu se za uchem, řeknu „hm...“, (Emil, 50-59)

„Mě to teda jako pohoršilo a tím, že nechodím do divadel, když mi naposledy někdo nabízel nějaké vstupenky do divadla, tak mi jako spadla brada a tam já bych si jako fakt moc přála, aby pro rodiny s dětma to město jako mělo přátelštější tu cenovou politiku, protože pokud má jít čtyřčlenná rodina do divadla a má dát za lístky 800 třeba, tak jako když má rodina 8 000 na měsíc, tak 800 je skoro desetina, takže to je hrozně moc.“ (Róza, 39-45)

„Já tu cenu jsem tady zmínila, fakt záleží. Když přijede zahraniční kapela, tak ten lístek stojí tisíc, patnáct set i více, záleží kdo. I to divadlo, záleží, kde sedíte, pak se od toho stupňují ty lístky. Do toho divadla nechodím každý den, ale jako koupím si ho, když jdu jednou dvakrát do měsíce, jednou za měsíc, mě to tak nějak nevadí. Ale člověk si řekne, jo přemýšlím nad tím.“ (Tereza, 32-38)

„Tak do určité míry. Jakože v řádu stovek asi ne, ale když to bude někdo známý z umělců, tak třeba dva tisíce za vstupenku bych nedala, když je to až moc vysoká cena, nebo když mě, když to není můj oblíbený umělec a je tam vysoká cena, tak bych tam nešla.“ (Kristýna, 20-22)

„Tak asi když na to člověk hledí, tak nepůjde do Mahenky do první řady a na ty šaty, které se tam nosí. Jako že je to takové elitní, jako že to tak je, takže půjdu tak často, jak si to můžu dovolit, nebo vzít celou rodinu.“ (Lýdie, 32-38)

Na druhou stranu respondenti vnímají, že v rámci brněnské kulturní scény existují i místa a akce, kde se lze dostat ke kvalitnímu kulturnímu obsahu za velmi příznivé ceny či dokonce zdarma. V tomto kontextu zmiňovali především letní venkovní koncerty a festivaly nebo akce v prostorách kina Scala.

„Za hudbu určitě jo, ať už třeba ten Ponavafest v těch Lužánkách, to je zadarmo, myslím že i Vaňkovka fest je zadarmo a jsou tam i větší jména, člověk tam může chodit bez vstupného. Příležitosti tady jsou.“ (Michal, 39-45)

„To kino Scala je dostupný i pro ty studenty a jsou to zajímavý akce, i třeba to cestování, jako filmů, jak bych to řekl, ne těch konvenčních, alternativních. Jako zadarmo, to v tý kavárně, přijďte si sednout, utratíte to, co utratíte i tady těch věcí je víc, ty cestopisy, to je taky dostupný a je toho vlastně dost. Na spoustu věcí může jít člověk za pár korun a je to vlastně kulturně hodnotný, nebo aspoň se tam dozví spoustu věcí, já nevím, za 60, 100 korun.“ (Roman, 26-31)

Využívání předplatného je mezi sledovanou skupinou respondentů spíše sporadickou záležitostí. Na jedné straně je jeho nesporná ekonomická výhodnost, na straně druhé je vnímaná velká pestrost kulturního života jak do šíře žánrů, tak frekvence akcí, proto komunikační partneři a partnerky upřednostňují nevázáni se k akcím jedné instituce. Jistý vliv může hrát i covidová situace posledních dvou let, která obecně nepřeje dlouhodobě plánovaným a termínově závazným akcím a aktivitám.

„Vždycky, když se rozhodnu, že si vezmu předplatné do Městského nebo na opery, tak vím, že když si vezmu předplatné, budu na tom líp. Asi je to tak.“ (Věra, 70+)

„Já mám třeba srovnání s okresním městem, odkud pocházím, tam to jako patřilo k tomu, že většina lidí měla abonmá do divadla, protože tam bylo jedno divadlo a na ty představení jezdily právě soubory třeba z Brna, ale tady v tom Brně mně přijde, že tady je tak velký výběr, že nemá vůbec cenu si něco takhle rezervovat. Ale na malém městě to byla spíš rezervace, aby měl člověk jistotu, že se tam dostane, ale tady není potřeba.“ (Lýdie, 32-38)

Pro respondenty není **cesta za kulturou** do okrajovějších částí Brna vnímaná jako problém, nicméně jako epicentrum kulturního dění je přirozeně vnímaný střed města. Doprava na kulturní akci není v rámci Brna vnímaná jako problém nebo faktor, který by zájem o danou kulturní akci limitoval. Často zaznívalo pozitivní hodnocení systému veřejné hromadné dopravy v Brně i to, že Brno je v podstatě dnes „městem krátkých vzdáleností“, v němž není problém se přesouvat pěšky. Pro akci mimo centrum města je však podstatná dobrá propagace, neboť jít za kulturou mimo centrum je pro běžného návštěvníka kulturních institucí něčím jako malým dobrodružstvím, které jej vytrhuje ze zažitých stereotypů.

„No tak když je něco v KD Rubín, v těch Žabinách, jakože bych šla i na akci, které jsou právě v těch menších městských částech, tak se musím podívat, kdy jede ten rozjezd, jinak je to všechno supr, pro mě jako všechno dostupné, tady jedou spoje celou noc, rozjezdové spoje.“ (Lýdie, 32-38)

„Možná když to není na nějakém známějším místě, tak by tam měla být nějaká dobrá reklama na tu akci, člověk automaticky nepůjde v nějaké okrajové části Brna do menšího kina nebo tak, mělo by to být dobře propagované, když to není v centru... U mě to nehraje roli, protože já bydlím v Židenicích, tam toho moc není a spíš si raději dojezu do toho centra, je to blíž k mým přátelům a sejdeme se tam všichni, než bych sama šla tady o pár domů dál. Ale co se týče přírody, tak to si dojdu tady.“ (Kristýna, 20-22)

„Většina místních to má opravdu na ten dojezd, já nevím, tři čtvrtě hodinky. Parkování, platit za něj zbytečně.“ (Roman, 26-31)

„Pro mě je to všechno dostupný, všechno blízko, dopravu neřeším, domů se vždycky nějak dostanu.“ (Filip, 39-45)

„V Brně je dobrá doprava, když máte ohňostroj na přehradě, tak to vůbec nevadí.“ (Žanna, 40+)

„Tady to dám třeba pěšky, všechno pěšky, to si nemyslím, že by byl problém. V Tokiu – to by byla jiná.“ (Volod'a, 40+)

Poněkud jiná situace nastává v případě, že do Brna za kulturou cestuje mimobrněnský návštěvník, a nebo musí Brňané z nějakého důvodu využít pro cestu automobil – ať z důvodu časové či ekonomické výhodnosti, nebo kvůli snížené mobilitě. Pak je citelným problémem **parkování**, zejména v případě akcí s větším počtem návštěvníků. Možnost bezproblémového či blízkého zaparkování může mít také vliv na rozhodování, zda se dané akce zúčastnit.

„Parkování je základ, MHDěčkem dojedete, to se podaří vždycky, ale to když potřebujete v tom místě zaparkovat, v okamžik, kdy jsou tam stovky lidí, který tam přijedou tímto způsobem, to je složitý.“ (Bohumil, 50-59)

„Někdo třeba řeší parkování v Brně, když někdo k nám chce přijet z horní dolní, říká „A kde zaparkuju?““ (Lýdie, 32-38)

„Ještě dostupnost autem, protože všude jezdím autem, vždycky řeším parkování v první řadě, jak tam dojedu, kde nechám auto, podle toho se taky rozhoduju.“ (Radim, 23-25)

Spíše sporadicky se objevovaly **specifické bariéry**, které mohou vést respondenty ke zvažování účasti na kulturních akcích, jako jsou dostatečný komfort pro účastníky či diváky, a pak také masovost akce, která nebývá některým osobám příjemná, a tak se podobným akcím, na kterých se počítá s větším množstvím přítomných osob, vyhýbají.

„Možná taky ten komfort. Třeba některý přednášky mě hodně lákají, ale asi pokud by se to konalo někde, kde bych se necítil komfortně, tak asi bych tam nešel, s tím, že to bývají dlouhé přednášky, tak se mi tam nechce tři hodiny kroužit na židli, která mi není příjemná.“ (Svatopluk, 23-25)

„Možná ještě jediný, co mě napadá, je počet lidí, už jsem zažil tlačenci, u rozsvěcení stromečku, to ještě bylo před covidem a byl tam první videomapping v Brně, tak jsem se dostal do situace, kdy jsme se tam šprajcli, já nevím padesát na padesát metrů čtverečních lidí, nikdo nikam se nedostal a všichni se tam tlačili, že jsem ani nemohl dýchat. A to jako bylo i na mě moc a příští rok jsem přemýšlel, jestli tam mám jít, abych se tam tlačil.“ (Roman, 26-31)

Informovanost, informační zdroje

Dominantním zdrojem informací o kulturních akcích v Brně je pro respondenty jednoznačně **internet a sociální média**. To platí napříč celým věkovým spektrem, neplatí tu často mylný názor, že starší generace si s moderními technologiemi příliš nerozumí, byť využívání sociálních médií jako informačního zdroje o kulturních akcích se zdá být spíše doménou mladších věkových vrstev.

Na internetu respondenti sledují jak přímo **stránky jednotlivých institucí či scén**, tak používají vyhledávače nebo servery s nabídkou kulturních akcí; v omezené míře pak stránky Turistického informačního centra, o kterých však nemají příliš velké povědomí. Významný vliv na orientaci v aktuální nabídce kulturních akcí v Brně mají **sociální média, zejména Facebook a Instagram**. Zde jde jak o sledování profilů konkrétních umělců či institucí, tak i o sledování kulturních aktivit přátel, jakých akcí se hodlají účastnit či jaké akce sami lajkují či propagují. Roli hraje i **personalizovaná reklama na sociálních sítích**, která aktivním uživatelům přihrává akce podle jejich specifických preferencí.

Přes dominanci elektronických médií však jistý vliv nadále má **tradiční plakátová reklama a billboardy**. Je vnímaná jako určité milé retro, které dotváří kolorit města a svým nenásilným působením je řadě respondentů příjemná. Sledují billboardy při cestě do práce, při chůzi městem letmo pohlédnou na výleповé plochy a někteří si i zajímavé plakáty s akcemi fotí a ukládají v mobilním telefonu. Bližší informace o události a vstupném si pak dohledají on-line.

Dalším častěji jmenovaným médiem, které poskytuje informace o kulturním dění a akcích v Brně, bylo rádio – médium, které respondentům dotváří zvukovou kulisu při práci či v domácnosti a bezděčně je inspiruje k vyhledání bližších informací o akci či vystoupení daného umělce.

„Asi webové stránky konkrétních institucí, jinak obecně internet, přátelé, někdy se bavíme o programech.“ (Rudolf, 26-31)

„Asi sociální média.“ (Michal, 39-45)

„Asi přes sociální média, rádio neposlouchám, billboardů si nevšímám. ... Facebook nebo instagram. Tam hodně v závislosti na personalizovaných reklamách, asi nejvíc. Že mi to samo háže věci, který já sleduju, takže takhle.“ (Svatopluk, 23-25)

„Já přesně internet anebo ještě jak je to Metro, ten časopis, někdy i v tramvaji, ty letáky na akce.“ (Lenka 46)

„Z internetu.“ (Klaudie, 60-69)

„A ještě bych tady chtěl zmínit, tady nepadly plakáty, které já mám rád a líbí se mi, že to někde visí ve městě v prostoru, si to vyfotím a třeba si vzpomenu, když to mám v telefonu a je to nějaká akce, která by mě zajímala, nebo muzikant, kterého bych chtěl vidět, tak na to vyrazíme a zbytek akcí je samospádem.“ (Vilém, 32-38)

„Ty plakáty docela zabírají. Například na Městské divadlo, to právě z toho plakátu se člověk nic moc nedozví, ale stačí možná, aby ho něco chytilo tak jako něco za srdce, potom si už něco vyhledám a zjistím si o tom něco víc.“ (Marián, 25-39)

„Já teda si všímám reklam, třeba billboardů okolo Výstaviště, takže spíš reklam okolo těch institucí, kde se ty akce pořádají.“ (Radka, 20-22)

„Třeba billboardy, jako je to takové staromódní, ale pořád to funguje.“ (Blanka, 26-31)

„Z plakátu, z tisku, někdy i rozhlas Brno hlásí, ale to je problém, málo.“ (Věra, 70+)

„Když něco dělám, poslouchám často třeba Vltavu, tam je dost takových pozvánek. Koncertní klasika, když má člověk zájem poslouchat, poměrně pravidelně, jako že to opakují, tak to je takový zdroj.“ (Volod'a, 40+)

„Rozhodně je to individuální. Národní rada zdravotně postižených připomíná některé ty akce, to jde přes naši předsedkyni a místopředsedkyni a jinak individuálně, i náhodně. Hodně z plakátů, novin, televize, čerpáme, kde se dá.“ (Diana, 50+)

Při dotazu na **nejlepší informační kanál** respondenti velmi často uváděli **portál a aplikaci GoOut**. Pozitivně u něj hodnotí široký záběr kulturních akcí od koncertů, programů kin a divadel až po výstavy, a dále i to, že se nesoustředí pouze na brněnské instituce, ale mohou sledovat např. i plánovaná vystoupení svých oblíbených umělců v Brně. Využívají jej i pro rychlou orientaci v kulturní nabídce pro daný den, pokud si náhle najdou čas a chtějí jej vyplnit kulturní aktivitou. I mezi nejlepšími informačními zdroji se objevily plakáty, o kterých jsme již hovořili. Vítaný je souhrnný přehled akcí v podobě plakátu, který shrnuje kulturní nabídku např. pro kina, pro divadla pro určité období.

„Jo, jo, já používám Go out. to je dobrý v tom, že nejsou jenom divadla, představení, která jsou tady místní. Polárka, Radost, tam chodíme, vždycky tam něco je, ale když se podívám do Go out, tak mi vyskočí, že přijede třeba já nevím pražský divadlo, který tam hraje pro děcka.“ (Zbyšek, 32-38)

„Často třeba ze stránky Go out, nebo když vidím na facebooku, automaticky mi to ukáže, že se někdo z mých přátel účastní, tak už se dívám na facebooku a nehledám. Když nevím, kam jít, tak spíš na to Go out se dívám.“ (Kristýna, 20-22)

„Já taky hlavně přes facebook, instagram už mi toho moc neukazuje, a když už jsem fakt jako v koncích, tak si vygooglím „akce Brno“ nebo „události Brno“ a hledám sama.“ (Radka, 20-22)

„Já teda GoOut. GoOut, to je šikovná stránka, člověk si řekne, mám dneska zítra volno, otevřu si stránku a je tam všechno od koncertů, výstavy, trošku alternativnější akce, je tam toho fakt jako hodně.“ (Roman, 26-31)

„A ještě třeba plakáty, já zbožňuju, to nevím, jestli existuje plakát, kde jsou všechny akce na měsíc, ovšem spolu na jednom plakátu, tak to je supr věc.“ (Róza, 39-45)

V oblasti informovanosti o kulturních akcích v Brně panuje vcelku spokojenost, existuje dostatek informačních kanálů, které dané informace poskytují a kde je mohou zájemci o kulturní

dění hledat. Vyžaduje to však určitou aktivitu, bez vyvinuté snahy se subjektivní pocit dostatečné informovanosti výrazně snižuje.

I při aktivním hledání informací však **postrádají určitý centrální bod, databázi či vyhledávač**, který by shrnul potřebné informace na jednom místě. Kvůli roztržitosti a velkému množství zdrojů informací působí celkově pohled na kulturní dění v Brně nepřehledně, některé akce pak zájemcům uniknou, či se o nich dozví na poslední chvíli. Kromě návrhu na vytvoření centrálního vyhledávače kulturních akcí se objevil rovněž nápad na využití displejů v MHD k propagaci aktuálních kulturních akcí v Brně.

„Škoda že to není centralizovaný, to si myslím, že by jako stálo za to, to ještě vylepšit, prostě i ty malý akce, aby lidi věděli, že tady je nějaká oficiální stránka Brna, kterou jako město samo pořádá, tady teďka chceme, aby tam přišli lidi, tak to tam dáme. A i ty lidi prostě budou vědět, že tady toho je víc, tady to funguje, tady víme o všem, tady je taky obrovské zdroj informací, že by to dokázalo pomoci. O spoustě akcí se člověk dozví až jako zpětně, že je nikde nenašel, říká si, tam bych zrovna šel, ale už je pozdě.“ (Roman, 26-31)

„Za mě ta pasivní, ohledně kulturní oblasti, že bych věděl, že jsou tam shrnutý informace, to ne, ale když chci aktivně něco najít, tak to vždycky najdu. Ty zdroje jsou, vždycky se něco najde, ale že bych byl jako bez toho, aniž bych to hledal, pasivně informované, to ne.“ (Rudolf, 26-31)

„Já myslím, že když existuje vyhledávač, který shromažďuje veškerý nábytek na internetu nebo oblečení, že by bylo hrozně fajn, kdyby existoval vyhledávač s veškerou brněnskou kulturou. Když to umí s hadrama, tak proč by to nešlo s brněnskejma galeriema a muzeama.“ (Róza, 39-45)

„Když jsem pasivní, tak je to nedostatečné, když jsem aktivní, tak si vyhledám sám, ale to, aby mě to tůklo, na zastávce, u doktora, v dopravě, aby to na mě působilo, tak to tady nevidím. Máme na Zvonáře poutače obrovský, ale jako málokdy se mi stane, že mě něco zaujme, že pak vezmu mobil a hledám.“ (Jaromír, 60-69)

„Za mě spíš ne, já to musím vždycky tak lovit, hledat, že bych vyloženě se každé den podíval někam, někde, na billboard a řek si, aha, tak dneska se děje tohle, tak to bych si o tom měl něco zjistit, většinou já si to musím říct, chtěl bych něco dělat, tak se podívám, co se dá dělat. Samozřejmě jsou výjimky, ale většinou to bývá takhle.“ (Radim, 23-25)

„Já si myslím, že kdo hledá, najde, tak že by vyloženě – jak se říká intuitivní nákupy nebo prostě když tak nutit podle mě někomu kulturní dění se nedá. Já myslím, že úroveň informovanosti dobrá, já nemám s tím problém, je dobrá.“ (Volod'a, 40+)

„Ten portál kulturní by měl být úplně jiným způsobem vytvořený. Aby tam byly i soukromé akce, nejenom Magistrátu, aby ten člověk věděl. Tu není žádný takový portál vytvořený, aby se člověk dozvěděl, co se děje, jaký akce se v Brně dějou. Někdo to dává přes facebook, někdo se to dozví vyloženě přes různé ty individuální stránky, ale takto více dopředu, abychom mohli plánovat.“ (Diana, 50+)

„Já bych spíš doporučoval, když by to bylo na Magistrát, mrkám na kameru, městská hromadná doprava, vždyť to platí Magistrát, tak letáky, co jsou sto let starý, nicneříkající, ale být aktuální věci. Vždyť tam běhají displeje, proč by to tam nemohlo běhat, ty aktuální věci.“ (Jaromír, 60-69)

Kultura a Covid

Proměny kulturního života v Brně v době pandemie viru COVID-19

Aktuálně stále probíhající pandemická situace spojená se šířením viru COVID-19 měla a stále má **výrazný dopad na způsob, jakým respondenti přistupují k plánování a návštěvám kulturních akcí**. S nástupem protiepidemických opatření nastalo období **nejistoty a pochybností**, objevily se zcela **nové bariéry**, které omezují jednak konání kulturních akcí, a na straně druhé přístup veřejnosti na tyto akce. Z návštěv kulturních akcí se v důsledku **toho vytratila spontaneita, neplánovanost a samozřejmost**. Lidé musí zvažovat řadu nových okolností, pozorně sledovat a flexibilně se přizpůsobovat aktuálním zněním opatření a jsou nuceni počítat s poměrně častým rušením představení či akcí nebo jejich přesunům na nové pozdější termíny. Kulturní život se tak stává sférou málo vítaného dobrodružství a často nucené improvizace na straně návštěvníka kulturní akce. Sladění termínů akcí s pracovním a rodinným životem svým i dalších osob, se kterými hodlal respondent akci navštívit, byl problémem již v „předcovidové“ době, ale nyní se tento problém stal někdy až neřešitelně komplikovaným. Otázky, zda se akce bude vůbec konat, za jakých opatření, kdo na ni bude vpuštěn, zda budou moci jít všichni, nebo jen někteří, splňující daná aktuální kritéria a odhadování opatření pro příští týdny, to vše v souhrnu udělalo z plánování návštěvy kulturní akce zapeklitý rébus.

Symptomatickou reakcí na tyto nejisté a často komplikované podmínky je **rezignace na návštěvy veřejných kulturních akcí, či značné omezení frekvence jejich návštěv**. Než řešit všechny komplikace a očekávat konání akce v nejistotě do poslední chvíle, je logickým tahem využít čas vyhrazený pro kulturní aktivity jinak. Pozvat přátele, nahradit kino sledováním placeného TV kanálu, poslechnout si hudbu doma, anebo prostě realizaci svých kulturních potřeb odložit na lepší časy.

Někteří respondenti pochopitelně **zvažují návštěvy jednotlivých typů akcí z hlediska zdravotní bezpečnosti**. Dříve běžná návštěva rockového koncertu či klubu je pro ně v současných podmínkách těžko představitelná, stejně tak někteří nazírají obecně na akce v uzavřených prostorách s účastí většího počtu lidí. Naopak za spíše bezpečné považují kulturní události konané ve venkovním prostředí, případně akce v interiéru, při kterých je omezená interakce účastníků spojená s dodržením protiepidemických opatření, jako jsou návštěvy divadel a kin nebo návštěvy galerií.

„Složitě, komplikovaně, zbytečně. Potom člověk ztratí chuť a potom radši zůstanu doma a pozvu si kamarády.“ (Henrieta, 25-39)

„Moje žena je lékařka a dělá si rezidenturu na praktika, chodí po stážích, dělá na chirdě na fakultce, takže je to takový někdy veselý a někdy jsem jako opatrněj tím, že ... ale vlastně si nedovedu sebe představit na tom prasáckým rockovým koncertě, vlastně kdy to setřepu ze sebe, kdy ten prostor úplně je natěsnanej. Není to s ohledem na mě, protože si myslím, děj se vůle boží, ale s ohledem na rodinu. Jako takovýto zajít si do Městskýho nebo někam sednout si, sedět tam, to asi jo, ale takový to jako rockovej život, asi ne.“ (Vilém, 32-38)

„U mě se změnilo to, že nad různýma událostma uvažuju trošku jinak, že dřív bych si na nějaký koncert, který se oznámí rok dopředu, koupil lístky rovnou, abych měl klid a jistotu, že je budu mít, ale teďka spíš už na ten koncert ani radši nepudu.“ (Radim, 23-25)

„Covid mě určitě omezil, ale taky jsem to buď nahrazovala tou online vstupenkou a spíš si myslím, že to ovlivňuje další vnímání. Jednak se složitěj plánuje, kdo je očkováný, kdo není v karanténě, nemusí být ještě jistá, jestli ta akce není zrušená a když jsem šla po covidu zase do divadla, tak to byla úplná oslava, že to zase funguje. Tak spíš jiný přístup, dřív to bylo jasné, naplánovali jsme a šli jsme do divadla, hotovo dvacet.“ (Lýdie, 32-38)

„Jednak se ruší předplatný v divadle, já teďka chodím na předplatné, které jsem měla před dvěma rokama, takže je to posunuté a někdy jsme měli jít, nešli jsme, protože už bylo další opatření, už bychom tam nemohli. Takže taky i do toho kina, každej zvažuje, já třeba jsem naočkováná, nemám s tím problém, ale může někdo zvažovat, jestli tam půjde, nebo nepůjde, jestli bude s rouškou, nechce se mu chodit, protože je to omezující, špatně se mu dýchá. Když mám roušku, aj špatně slyším, já nevím. Ono to je prostě omezující.“ (Klaudie, 60-69)

„Vždycky, když byl čas a prostor a mohli jsme něco dělat a bylo všechno zavřené, tak to člověka prostě štve, nebo už mu to chybí. Nebo jsem zažila v létě pocit, kde jsem ze zahrádky, která se zavírala, sešli do podzemního prostoru a necítila jsem se tam vůbec dobře.“ (Róza, 39-45)

„Chodí tam mnohem míň těch spontánních lidí, takže ta atmosféra je jiná, bych řekl.“ (Filip, 39-45)

„U mě třeba ještě jedna věc, na kterou jsem si teď vzpomněl, to je hodně řešit kam půjdu, s kým, teďka už na spoustu akcí už můžou jen očkováný a já mám spoustu kamarádů neočkováných, potom už se automaticky vyškrtává spoustu akcí, na který můžou jenom očkováný, takže to je taky problém.“ (Svatopluk, 23-25)

„Osobně mám míň chuť na to. Nechci, aby mě lidi jako buzerovali, jako že at' si nasadím roušku nebo že potřebuji něco prokázat – furt někam a ani nechci nikam jít. Mám pocit, že mě to aj ponižuje, že mají právo se mě ptát, jako nějaký papír na to. To nechci. Radši zůstanu doma.“ (Herbie, 40+)

„Ano, určitě, protože já jsem neočkováná, odmítám to, koupila jsem si tedy plivací testy, ale odmítám platit státní experiment, ale samozřejmě. Zrušily koncerty, samozřejmě. Určitě mě to hodně ovlivnilo.“ (Diana, 50+)

Změny ve způsobu konzumace kultury v důsledku pandemie COVID-19 a přijatých opatření

Reakcí řady respondentů na radikální změnu podmínek, za nichž lze provozovat aktivní společenský a kulturní život, nebyla pouhá rezignace na zájem o kulturu. Vyvinuli si různé **adaptační strategie**, které jim umožnily žít kulturou i v rámci daných aktuálních omezení. Někteří se začali více **orientovat na četbu knih**, další objevili přínos a **zajímavost podcastů**, což

jim kompenzovalo nedostatečný přísun nových podnětů v podobě mluveného slova. Další vyzkoušeli **nové formáty typu on-line koncertů** nebo filmových projekcí, ale tento formát vnímali pouze jako **nedostatečnou náhražku zapovězené fyzické účasti na akci**. Chyběla jim atmosféra i pocit jisté exkluzivity a neopakovatelnosti.

V dílčích případech ale tyto nové formáty uspěly, neboť byly vnímané jako naprosto převratná novinka, kupříkladu koncert uvnitř virtuálního světa Fortnite, případně je vedly k úvaze o skutečné přidané hodnotě, kterou pro ně má živá prezentace filmu v kině. Tam vnímají menší újmu, odlišnou atmosféru a zážitek z velkého plátna jim výrazně kompenzovala nižší cena předplatného filmového kanálu a širší nabídka titulů. Navíc v pohodlí domova a bez nutnosti za filmem cestovat.

Výrazně negativně však nutnost stáhnutí se do soukromí nesou lidé se zdravotním postižením, pro které byly kulturní akce jednou z mála příležitostí, jak oživit sociální kontakty a prožívat pocit plnohodnotného života. Kontakt s lidmi jim výrazně scházel a pokud jde o využití nových formátů v on-line a virtuálním světě, pak zde někteří naráželi na nedostatek znalostí a schopností se v tomto prostředí orientovat a využít širě jeho nabídek.

„Nebo třeba když se nemohlo do kina, tak jsem si k tomu četl knižní předlohy, když to bylo podle toho, byly to takový doplňky, prostě co šlo k tomu zrovna.“ (Rudolf, 26-31)

„Já jsem začala poslouchat podcasty. Že jsem si takhle kompenzovala tu formu mluveného slova, no spíš na ty podcasty jsem to přesunula, ne, že bych si sama zaplatila on-line kurz.“ (Kristýna, 20-22)

„Je to přesně tak, zrovna teď se stalo, v první vlně covidu jsme si předplatil Netflix, objevil jsem nový svět seriálů. Ale koncert a kapely, ten pro mě není plnohodnotnej. Na kousek jsem se díval, když ze začátku, ale radši si počkám.“ (Michal, 39-45)

„Divadlo on-line, manželka tam visela pořád. Ona je ten kulturní šílenec, který to tam namrská, pak to jenom hvízdne. Já jsem se do toho neangažoval.“ (Emil, 50-59)

„Viděli jsme on-line asi jeden koncert a koupili jsme si s manželem lístek „do kina“ jakože na počítači. Na Šarlatána. ... Viděli jsme i jeden koncert on-line, jak se to trefilo do času a rozhodně jsme v zájmu zachování psychického zdraví chodili každý den ven.“ (Róza, 39-45)

„Za mě to byl koncert Traviše ve Fortnitu, to bylo hustý.“ (Svatopluk, 23-25)

„V tom kině není zas tak vysoká přidaná hodnota než doma, myslím, že tam je to nejmíň velkej rozdíl toho být doma, nebo tam jít, to je nastejno. Plus ta cena, řekněme si, za tři stovky si koupím předplatný a mám těch filmů každé večer, tak to je hodně nepoměr. Takže si myslím, že spousta lidí chodilo do kina před covidem víc než teďka. Doma v pohodíče v křesle, i ta cena.“ (Roman, 26-31)

„My na těch videích se můžeme podívat, cokoli chceme, ale toto není kontakt s lidma. My chceme kontakt s lidma. A taky spousta zdravotně postižených to neumí.“ (Diana, 50+)

Pozitivní dopady pandemie COVID-19 a přijatých opatření na kulturní život

Ačkoli dopady pandemických opatření byly jak na návštěvníky, tak na samotné kulturní instituce opravdu výrazné a citelné, přinesla tato nová zkušenost i některé pozitivní efekty.

Respondenti uvádí, že objevili **kouzlo venkovních kulturních akcí**, neboť se řada kulturních akcí přesunula z interiérů pod širou oblohu z důvodu mírnějších omezení pro akce konané v exteriérech. Je pravděpodobné, že řada kulturních akcí bude v tomto prostředí probíhat i po skončení pandemie, neboť si tímto přesunem z uzavřených prostor dokázaly najít řadu nových diváků. Dalším kladem je **menší návštěvnost** řady akcí, která pochopitelně asi úplně nepotěší jejich pořadatele, ale návštěvníkům přináší příjemnější kulturní zážitek a pohodlí. S tím souvisí rovněž **změna atmosféry akcí, jejichž komornější a osobnější podoba** je řadě diváků příjemnější.

Patrně nejvýraznějším kladem dopadů pandemické situace okolo viru COVID-19 je ale **technologický zlom v podobě nových formátů sdílení a přijímání kulturního obsahu**. Jde o výrazný přelom ve vnímání možností komunikačních technologií a širokého využití možností moderních technologií. **On-line prohlídky galerií** doplněné o interaktivní obsah dostupné na internetu, **on-line přenosy koncertů** konaných v zajímavých lokacích, přenosy **divadelních představení**, širší využívání nabídky placených **streamovacích služeb pro sledování filmů či hudby**, to vše se najednou stalo přirozenou součástí kulturního života řady lidí, kteří dosud o těchto možnostech nevěděli nebo byli v jejich využívání zdrženliví. A spolu s tím někteří objevili nové způsoby, jak sdílet své kulturní zážitky s přáteli či rodinou, společně doma sledují filmy, představení, koncerty, byť je v pozadí stále pocit jistého provizoria, do něhož společné kulturní prožitky dostala epidemická situace.

„To pozitivní bylo to, kolik věcí se přesunulo ven a kdyby to tak zůstalo, tak bych byla hrozně ráda, protože radši tančím venku.“ (Róza, 39-45)

„Já souhlasím s tím, že jsme poznali spoustu aktivit venku, spoustu krásných míst, ale mě to teda omezuje i v této chvíli, protože mě prostě nebaví sedět dvě hodiny v kině v roušce a nechci dýchat to, co vydechuju do roušky, ale zatím stále to nařízení platí a nejsem typ, co všechno najednou porušuje. Takže teď se rozmýšlím a nechci ani děti tahat do těch míst, ne z toho důvodu, že by se nakazily, ale nechci, aby měly ty roušky.“ (Denisa, 39-45)

„Já jediné pozitivum, které vidím, že některý akce, který teďko jsou, nejsou tak přelidněný, jenže v tom je zas to negativum to, že tam nejsou ty lidi, kteří nejsou očkovaní a nemůžou tam jít.“ (Radka, 20-22)

„Já mám pocit, že zdaleka to nebylo tak, jako před tím, nevím, jak dlouho to trvá, rok a půl, já to vidím tak, že prostě já chodím, ke mně někdo chodí, jo, a zase to – potkáváme se. A byly doby, kdy vůbec nebylo kam jít. Teď se sejdeme, podíváme se na film, záznam divadelní, jo, nějaký vínko prostě dáme. Předtím to tak nebylo. Jakoby absenci divadla, že jako víc lidí se víc baví spolu.“ (Volod'a, 40+)

„Zaznamenal jsem třeba pár výstav online a to si myslím, že to může být zajímavější zážitek, než tam jít, jo člověk se projde, tady něco koukne a že je tam popisek, po půl hodině se to už nechce číst, ale když je to udělaný jako nějaká virtuální prohlídka, video s nějakým zajímavým povídáním, nebo i efekty, tak to může být zajímavější tímhle způsobem, a taky než se člověk oblíkne, než někam dojde, tak si takhle sedne člověk do křesla a má to o tu dopravu a oblíkání kratší. Byl to zajímavý zážitek, ty informace si člověk může víc uchopitelně dělit. Takový ten průstřel, co všechno nabízí to muzeum, někoho i přesvědčí, že se tam pak chce jít i podívat a kouknout na to ve skutečnosti.“ (Filip, 39-45)

„Já to vidím čistě z toho technickýho pohledu, což je ta míra digitalizace možností přenosu a zvýšení informovanosti o různých jiných akcích, nejenom tady v Brně, ale i co se děje různě po republice. Tak to si myslím, že přispělo.“ (Bohumil, 50-59)

Atraktivita brněnské kultury pro návštěvníky a turisty z pohledu obyvatel Brna – srovnání Brna s jinými městy

Vyzvali jsme komunikační partnery ke srovnání Brna s jinými městy v tuzemsku i zahraničí a k zamyšlení nad tím, co by v Brně ukázali návštěvě odjinud, případně na co by hosty nalákali. V odpovědích se objevují místa a témata, která nás provázely celými diskuzemi. Brno je nezaměnitelné a je atraktivní a charakteristické především **pamětihodnostmi a architekturou, gastro nabídkou, historií, lokalitou, velikostí a atmosférou** – tu oceňují zejména komunikační partneři a partnerky, kteří se přistěhovali z jiných oblastí České republiky i světa. Pro svou atmosféru je mimochodem Brno vyzdvihováno na zahraničních turistických webech:

„Já tady hledám ten americkéj web, kde je, že Brno je na čtvrtém, nebo třetím, nebo druhém místě z nehlavních měst, kam zajet. Ten důvod byl, že Brno je postindustriální město, centrum pro studenty, technologie a pro gastro. Tak jsem byl překvapenej a bylo tam Brno popsanej jako ideální.“ (Vilém, 32-38)

Návštěvy by účastníci zavedli na Špilberk, na Petrov, za den by obešli centrum a širší centrum města s nejzásadnějšími památkami, seznámili by je s brněnskými legendami, pověstmi i nedávnou historií nebo životním stylem a exkurzi zakončili posezením v kavárně, restauraci nebo degustační pivnici. Jako zajímavou pamětihodnost komunikační partneři zmiňovali také kostnici u Jakuba a Kapucínskou hrobku.

„Já si myslím, že Brno má samo o sobě dost výrazných míst, jo třeba ten Petrov, jo. Jako že s ničím jiným nespleteš, jo. Že to jako prolézt to centrum, jo. To je Brno.“ (Volod'ja, 40+)

„Je malý a dá se projít za jeden den. Nejzajímavější věci, člověk nemusí si na to vyčlenit dva dny, že by si řekl, ježda já jsme to nestihl. To se dá projít všechno v klidu, ta dostupnost a ty památky jsou blízko, člověk všechno projde. Jsme malí. /smích/“ (Tereza, 32-38)

„My třeba máme standardizovaný program pro návštěvy. Přijede a víme, že to zvládneme, typu že nemusíme shánět lístky, nedáme za to tolik peněz a jdem Petrov, Špilberk, dolů do města někam se najíst, někam na kafe. A potom řekneme, počkej si, když máš dostatek peněz, tak za dva měsíce se dostaneš možná do Tugendhatu a potom ještě možná do některého teda divadla.“ (Róza, 39-45)

„Mně se obecně například líbí ty historické centra, ale to je u všech měst, kdyby někdo přišel tak právě jako, já bych se ho určitě vzal do historického centra a právě ty kavárny a prostě na tento způsob a jak jsem už říkal, Petrov, prostě klasika.“ (Marián, 25-39)

„Záleží, kterým směrem je ten člověk zaměřen, protože on to může být v uvozovkách kulturní barbar, sportovec, je to otázka, snažil bych se mu nabídnout ten jeho zájem. A pokud by to bylo v té obecné rovině, tak já bych začal večerní jízdou přes hospody a degustace piv. /smích/“ (Jaromír, 60-69)

„Myslím, z hlediska prvorepublikové architektury, nebo funkcionalistické architektury, nebo i secesní architektury. Jako když se podívám až na Konečného náměstí, jakože těch věcí a míst kde jako chodit po venku a nebýt vázaný něčím, než se někam dostaneš koupit lístky, v kolik to je, jak nám to vychází

s tím vlakem, kdy mi odjíždějí, tak to se dá dělat právě jako bez jakýchkoli omezení. Takže tyhle okružky po různých jako stavbách brněnských.“ (Róza, 39-45)

„Třeba zrovna Svatého Jakuba a jak tam je ten andělíček, co ukazuje zadek na Špilberk, tak to je takový pěkný. Aj to náměstí a takhle. Kavárničky v Brně jsou krásný.“ (Žanna, 40+)

„No krokodýla přece, já si ho spletl s drakem. Takže jako něco z takové to brněnské městské mytologie, brněnský drak.“ (Volod'a, 40+)

„... proč bije v jedenáct, to jsou takový jako příběhy, co dělají Brno.“ (Denisa, 39-45)

„Já tam, ta návštěva, jsou lidi, kteří nejsou divadelní typ. Já jelikož tak mám rád zahraničí a snažím se, pro mě je největší zážitek, že já žiju každodenní život toho člověka, který tam žije, a tak jim to předávám. Tím pádem, když je člověk tady, když tady byli třeba Američani, s těma to je z jinýho vesmíru, tak pro ně je maximální úlet, že jdou městem a kolem nich jsou prostě budovy starší stovky let. Zároveň bych jim předal jak jíme, to je jiný, to jim nechutná. To stejný lidi, jak se lidi k sobě chovaj k sobě navzájem ať už v restauraci, nebo v divadle. Prostě nezažijou. Když vím, že je fanda něčeho.. A když je to divadelník, tak bych ho vzal do divadla, když má děti, tak bych ho vzal na film animovanej, aby zažil to, co my tady zažíváme každý den.“ (Rudolf, 26-31)

„No to co mě zajímá, to je historie, jako možná nějakého Američana, jestli tady je, ne nějaká ta historie vzdálená, ale jako docela recent nebo možná nacisti, jo, tak jak byli, jako že jako ta jedna fotka, jak Hitler tady byl – ty náměstí Svobody – tam všichni mu dávali ruku – jo. To je pro mě jako – já se na to dívám jako – šok prostě. A tam stojím v tým náměstí a jako ... kdo byli všichni ti lidi, co ho tady tak vítali, jako to je – ta historie byla napsaná nějak jinak... Hodně tady je. Možná co není tady je, jako nejsou to ty velký věci, není to možná Austerlitz, je to víc jako běžný věci. Ale stávalo se to všude, a byli tady vojáci a tanky, co tady bylo. Nebyl jsem tady, ale pro mě to zajímavý.“ (Herbie, 40+)

Vzhledem k široké nabídce **brněnských kulturních akcí a událostí** by obyvatelé města své hosty, pokud by v Brně trávili více než jeden den, vzali také na koncerty, do divadla, kina či na Výstaviště – jak ono samotné, tak do VIDA! centra.

„Ano, dáme si toho draka, ty Švédy, pak řekneme hele tady je podzemí, támhle je vodojem, támhle ten Tugendhat, pak jdem ještě nějaký koncert a do hospody.“ (Róza, 39-45)

„Nějaká architektura nějaký vizuální věci. Nějaká klasika, ale jako vyložena takto jako brněnskost. A pokud by to byl nějaký kamarád – já nevím z Liberce – tak to potom jsou už divadla, toto už jo... Tak to doma řeknu dobrý jako tak dobrý Polívka. Ale aj na Janáčka, tam jsou taky dobré věci, něco by se určitě našlo.“ (Volod'a, 40+)

„My jsme třeba kupovali mojí babičce lístky do Janáčkova, protože miluje operu, miluje balet a v Ostravě toho myslím až tolik jako nemá, ale hlavně tady je to asi trošku jiný zážitek. Takže my jsme to dělali tak, aj k Vánocům, že to byly dva výlety za tou kulturou a dělali jsme to jako ne pro návštěvu, ale prostě pro babičku k Vánocům.“ (Róza, 39-45)

„Když to vezmu takhle, tak z toho, co jsme se bavili, tak ho vezmu do knihovny, aj do kina.“ (Zbyšek, 32-38)

„Já nevím, máme skvělý divadla, nebo Výstaviště, na Výstavišti nějaký akce jsou super.“ (Radmila 18-19)

„Když to bude technik mladší, tak ho vezmu do toho VIDA! parku, jako dá se, ale musí to být cíleně pro tu konkrétní osobu, protože, přes nějaký památky, architektura, je toho mraky, co se dá ukázat, nedá se to zobecnit.“ (Jaromír, 60-69)

S polohou Brna souvisí také **blízké přírodní atrakce – lesy, obora, přehrada**. Tato místa se objevují v programu pro návštěvníky ve druhém plánu. A opět se vynořuje vzpomínka na **Grand Prix**.

„Tak já nevím, já když je vezmu na přehradu, to je prostě taková klasika. Taky se to dá podle mě využít do toho, nabídky toho společného programu, já bych jim ukázal tohle Macocha, Pálava, tam pojedem na den, vrátíme se, přespí, další den pojedem někam, pak půjdem do města, tam jim ukážu Žluťák, tam jsou krásný vily.“ (Zbyšek, 32-38)

„Vždycky. Může jít do obory, když je z města, krmit srnky.“ (Rudolf, 26-31)

„Mně se líbí, že když sem přijede můj kamarád a nezná to tady, tak já ho vezmu třeba na Bystrc, na přehradu, vím, že tam je kulturní památka, může tam být i nějaká akce i to místo je zajímavý. Já to vždycky spojím, je tam i příroda.“ (Filip, 39-45)

„Takhle když jsem se s někým bavil, tak Brno, bavili jsme se, říkal jsem, že jsem z České republiky, z Brna, třeba to byli Italové, tak hnedka Velká cena. Podle toho si pamatovali, věděli, že Brno je v Česku. Nevím, jaká je teďka situace s tím.“ (Michal, 39-45)

„Já se vrátím ještě k tomu před tím, že tu Brno má prostě blízky krásný okolí, ať je to dáno přehradou, lesy, ta voda dělá divy, ty dvě řeky, nebo tři s Ponávkou i ta zoologická, i když je na blbém místě. Já jsem lokální patriot, já jsme bydlela už ve spoustě městech, ale prostě Brno je Brno. Takže já nemůžu říct, že je tady něco špatného.“ (Klaudie, 60-69)

Při **srovnávání s jinými městy** se komunikační partneři a partnerky nevyhnuli vypočítávání silných i slabých stránek našeho města, jeho kladů i rezerv. Mezi **klady** patří zejména **bezpečí, čistota a kulturní a společenské vyžití**. Brno je „**tak akorát**“ **velké, zalidněné a turistické**. Charakterizuje jej **přátelská a pohostinná atmosféra**, Brno je **pulzující mladé město**.

„Za mě, že je tady od všeho trochu. Jsou města, která jsou historicky krásný a zas tam není ten noční život a tak, tady jsou výstavy, jsou tady muzea, je tady historický centrum, jsou tady kluby, prostě jsou tady bary, jsou tady úžasný restaurace, je to město, kde se dá dělat, jak jsme to řekli, najde si tady každý to svoje.“ (Bohumil, 50-59)

„Mně se na Brně líbí to, že tu není ten typ pouličních umělců, takoví ti kouzelníci, co vás okradou, je to bezpečný město celkem. No to je negativum, že není moc těch pouličních umělců, ale jsem ráda, že tu není ten typ.“ (Kristýna, 20-22)

„S tím úplně souhlasím, že tady není moc těch, se kterými jsem se setkal v Paříži, co za váma přijdou s hrstkou suvenýrů a začnou vám to nutit, protože tady ani není moc těch suvenýrů, co by mohl někdo někomu nutit, asi že tu není žádná markantní památka. Ale je pravda, že taky vnímám nižší pouliční kriminalitu v samotném centru.“ (Svatopluk, 23-25)

„Já si nedokážu představit jiný město než třeba Prahu, které by byla kulturně záživnější než Brno. Myslím si, že bych se tak jako nezabavila v jiných městech než v Brně, když nemluvím o Praze, kde jsou ty koncerty. Nedokážu to srovnat s jiným městem prostě.“ (Kristýna, 20-22)

„Já mám pocit, že Brno je taková zlatá střední cesta. V Praze bude víc kulturních možností, teď neřeknu konkrétně co, ale skrz tu velikost tam bude víc věcí, ale zas je víc, větší chaos, je tam hrozně moc lidí všude, takže Brno je takovej střed v tomhle.“ (Bohumil, 50-59)

„Já možná bych lákal i na tu atmosféru, toho centra, toho Brna, přes den je to živoucí město. Kavárny fungují, je tam co najít, že to není, všichni pracují do 4 a pak se nahrnou do ulic a je tam plno, ale i to centrum je zajímavý si projít i ty různé podniky. Nebo uvolněná atmosféra a je to domácí, a když to člověk porovná s Prahou, kde se člověk pomalu nedomluví česky, tak tady prostě je to daleko příjemnější a všude se na vás usmívaj, většinou, a ne že když zjistí, že mluvíte česky, tak vás pomalu vyhoděj dveřma.“ (Vilém, 32-38)

„Ale kdyby ty Pražáci, protože tam mám taky část rodiny, oni jsou rádi, že tady není tolik lidí jak v Praze. Tam je tolik turistů, oni tam ani radši nechcú chodit, tady nikdo není.“ (Tereza, 32-38)

„A už jsem to slyšel od spousty lidí, od tety, co bydlí v Praze, ta má třeba Brno strašně ráda, právě kvůli tomu, že si užívá lidi, že jsou milí a ochotní. Navštívila taky pár podniků a strašně se jí to tady zalíbilo, i ta atmosféra. I spousta studentů, že je to mladý město, že to pulzuje, ale ne třeba diskotékama a hernama, ale takhle.“ (Roman, 26-31)

„Přesně, Brno je klidnější, přátelší všichni jsme /smích/“ (Tereza, 32-38)

„A potom taky to, že centrum je blízko nádraží vlakového i autobusového, taky to centrum v Praze je obrovské.“ (Blanka, 26-31)

„Za mě dochozí vzdálenosti, je to koncentrovaný, za dvě hodiny jste z jednoho konce na druhým.“ (Bohumil, 50-59)

Brněnské zápory se podle komunikačních partnerek a partnerů točí kolem čtyř základních tematických okruhů, které nejsou pro město ničím novým či překvapivým. Fanoušci světových hudebních hvězd postrádají prostor, kde by jejich oblíbenci mohli odehrát odpovídající **koncert** (vyřešení tohoto problému pak účastníci vidí v nepřilíš využívaném areálu **Výstaviště**). Dalším problematickým místem, které je však typické pro většinu velkoměst, je **hlavní vlakové nádraží**. Výhodou je jeho poloha v centru, nevýhodou pak jeho stav z pohledu čistoty, bezpečnosti a atraktivity pro příjíždějící. Příjezd do Brna není lichotivý ani po D1, ale to je problém, který patrně nebude možné vyřešit – **panelákové hradby** lemující jinak tolik přívětivé město. Také **cyklistická infrastruktura** je přes velký počet cyklostezek a cyklopruhů hodnocena nedostatečně – jako by jí chyběla koncepce a propojenost. Objevuje se i kritika **životního prostředí** – prach a přehřívání vnitřního města. V menší míře si někteří respondenti postesklí nad nedostatkem, respektive **úpadkem folklóru**.

„Co už jsem říkal, podle mě udělá hodně ten první dojem, už jenom když by člověk přijel do Brna vlakem a přijel na Hlavní nádraží a viděl to, tak si myslím, že už to samo o sobě je docela takovej, není to dobrá vizitka pro Brno, v tom je horší.“ (Svatopluk, 23-25)

„Já asi vnímám to, že jak jsme se bavili na začátku, že tady chybí monstrózní akce, kde by se ukázali tahouni, třeba na Výstavišti. Tady se nikdo třeba mezinárodní skoro neobjeví. Třeba i klasickej pop. Třeba Coldplay. Třeba na Výstaviště by se to klidně vešlo. Myslím si, že ano, že na to Výstaviště ten prostor má. Teď jde o to, co z toho plyne pro Brno, zvýšená doprava, nějakým způsobem by se na to

muselo navázat ještě další činnosti. Ale myslím, že by přijeli jen na tu kulturu a pak by jeli pryč.“ (Roman, 26-31)

„Kopce nikdo neovlivní, ale ty cyklostezky. Já třeba využívám, jsme ráda, že Brno dalo prostor těm sdíleným kolům, těm růžovým a šedivým, neříkám těm koloběžkám, co se všude válí, ale mám místa, kde pro svoji bezpečnost nepojedu s tím kole. Buď to tedy převedu po chodníku, nebo se mnou do šaliny. Nejsem úplně zarytý cyklista, ale myslím, že některé úseky by mohly být přívětivější.“ (Lýdie, 32-38)

„S tím rozhodně souhlasím, třeba jak se křížuje cyklostezka na Mendlově náměstí, já kolikrát nevím, kudy mám jet. Tam je hrozně moc dopravy, takže člověk se tam bojí jezdit, za druhé ani neví kudyma.“ (Blanka, 26-31)

„Chybí taky ta návaznost, je spousta různých úseků, třeba aj nesmyslných, třeba na té Francouzské jet v protisměru, to je sebevražda.“ (Michal, 39-45)

„Já bych teď, co je horší, tak ovzduší, myslím, že jsme na druhém místě, máme hodně pevných částic, co je jedna z věcí, která dost škodí. To je taky jedna z věcí, co by Magistrát mohl něco dělat. Přehřívání se vnitřních částí města. Já nevím, jestli to víte, ale na Zvonáře je tak o dva stupně víc než v okrajových částech, jo, takže to centrum se skutečně přehřívá, jsou věci, které bych bral jako negativní.“ (Jaromír, 60-69)

„Já třeba když jedu – akorát mě serou ty paneláky kolem – jak všude jsou nějaký billboardy – nebo teda Bohunice, ale fakt uvnitř toto – kam se rád člověk vrátí.“ (Volod'a, 40+)

„Ty kulturní akce už vyhynuly automaticky, jo, úplně zmizely ty májové akce, jo, ty průvody, ty obvody. Zmizely prostě určité různé, ty krojové, já nevím, já myslím, že se vydává za kulturu strašně málo peněz. Brno vydává za kulturu hrozně málo peněz. Mizí ten folklor, a ten folklor k Brnu patří. A brněnskej folklor je úžasnej tím, že je různorodej, a hlavně záleží, zase to organizujou lidi individuálně, kteří se tomu věnujou, opravdu zadarmo, kteří to mají rádi opravdu od srdce, a zase to dělají většinou zadarmo.“ (Diana, 50+)

(Původem) cizinci, kteří v Brně žijí různě dlouho, se shodují na tom, že právě **zde našli svůj domov**. Díky přátelským lidem, kultuře, kráse a atmosféře města, jak dojemně a autenticky dokládá rozhovor Ukrajinky Žanny, Rusa Volodi a Slovenky Henriety.

„Já to taky porovnat neumím, protože Brno je město moje město. Já jsem tady ráda, já jsem opravdu tady ráda, dovolím si říct, že Brno je po dvaceti letech můj druhý domov. Já jsem žila předtím deset let ve Slezsku, vůbec jsem se tam necítila jako doma. Tady se cítím jako doma, aj ty lidi, ta atmosféra.“ (Žanna, 40+)

„To je ta jižní Morava.“ (Volod'a, 40+)

„Ano, to je pravda, ano.“ (Žanna, 40+)

„Slezsko nebo Olomouc, to se trošku nedá srovnat a jestli ty tradice nás učí – tady spíš ty kulturní nebo světské. Spojený s průmyslem a s českými ručičkami a ta kultura tady, že jo. To jsou jako naprosto odlišné... A ten duch úplně naprosto parně odlišný. Jakože Ostrava, Olomouc, Brno. Bez debat pro mě. Já jako když jsem z Ostravy dojížděl sem na konzulát, když jsem chtěl občanství český, a já jsem byl vždycky fascinován Brnem vždycky. Fakt jako sem tu chodil po uličkách. Nasával jsem tu atmosféru a to centrum jako nádherný jako a ty výstavy cestou na konzulát, tady a taky ta kombinace toho stará a toho s tou moderní, modernějšíma věcmi, jako fakt architektura jako, jak říkáš, srdcovka jako.. že to není na rozdíl od Prahy a Moskvy a Paříže a tak dál, že tady je klid, takový ten klid a takový ten shon toho hlavního města tady není. Protože tady klidně může být o

víkendu, kdežto v Praze tady není takový ten klid, asi takový taková kulturnost a zároveň je to město.“ (Volod’a, 40+)

„Já bych chtěla napojit, já jako Slovenka, dlouho tu žiju, ale na začátku – rok a rok a půl uběhl a já jsem se tu cítila jako doma. A když mě to tady bylo příjemné, byly tu takové otazníky na začátku jak chcem a zda tu budem nebo váhala jsem mezi či Bratislavou a Brnem a vlastně kam a kam mne to zavane a nevím, ale to Brno byla taková jasná volba. Působila jsem blízko na hranicích, tak to bylo takové rodinné. A potom zjišťujete, já jsem měla pacienty, že to je mix – jak jsem zjistila, že tatínek, maminka mají kořeny většinou slovenské. A to mi bylo příjemné i z toho pohledu. Jenom samých příjemných lidí jsem zatím potkala, čeho si tedy vážím, to je pro mě velký faktor. Cítím se tu dobře.“ (Henrieta, 25-39)

„Brno je prostě doma. Tady se dobře cítím.“ (Žanna, 40+)

„Sem se dobře vrací.“ (Volod’a, 40+)

Kandidatura Brna na Evropské hlavní město kultury 2028

Kandidatura města Brna na získání titulu Evropské hlavní město kultury 2028 byla pro téměř všechny komunikační partnery a partnerky novinkou. Většina z nich ani o titulu jako takovém nikdy neslyšela. Proto byla poslední část skupinových diskuzí uvedena definicí Evropského hlavního města kultury³, na níž navázala diskuze o vhodnosti záměru brněnské kandidatury a šancí na získání titulu.

Záměr byl hodnocen zprvu nejednoznačně – od otázek typu k čemu takový titul Brnu bude, přes sebevědomá tvrzení, že v konkurenci Liberce, Budějovic a Broumova snad není co řešit, po názory, že Brno by mělo být natolik sebevědomé a silné, že by tento titul mohlo přenechat „papírově slabším“ soupeřům, kterým by mohl prospět více.

Po úvodních rozpacích se účastníci diskuzí napříč sociodemografickými kateforiemi začali zamýšlet nad tím, že aspirace na získání titulu může – a hlavně má – být pro Brno především **příležitostí a motivací** k vyzdvižení a udržení brněnských pozitiv a ke zlepšení všech nedostatků, na které během diskuzí komunikační partneři a partnerky poukazovali. K realizaci vážnoucích a nedokončených (nejen) kulturních projektů, k podpoře aktivit vycházejících zdola, k zapojení aktivní veřejnosti a studentů, k růstu města jako takového – zde je kultura základním pilířem růstu města a kvality života v něm. Ve druhém plánu se diskutující shodli, že titul přinese Brnu **zviditelnění** a zájem především zahraničních turistů (ale opatrně, aby nepřišlo o atmosféru města, které je „tak akorát“).

„Tak ale ti Francouzi vůbec tak nepřemýšlí, tady naše outsiderská, brněnská kultura je prostě trapná /smích/ ... Jako na Brno dobrý. Ne, já bych to bral jako běžnou součást toho evropského prostoru. Ty soutěže tady jsou, pokud města v tom prostoru fungují a vůbec neřeší to, jestli ano do té soutěže. To razítko tam je, ten rok to tam běží, v tom prostoru, za 30 let znova prostě se objeví město inovací, dostane nějakou cenu, to je běžná evropská věc.“ (Vilém, 32-38)

„Já si myslím, že to je něco, co by Brno potřebovalo, a že by ho to z něčeho dostalo, docela velká změna.“ (Rudolf, 26-31)

„Pokud nám to pomůže nastartovat ten život v tom městě, jenom kvůli tomu, že ta reprezentace se rozhodne, řekne si OK, to je náš cíl, my tam půjdem a nakopne je to, myslím si, proč ne.“ (Zbyšek, 32-38)

---

3 „Brno bude kandidovat na získání titulu Evropské hlavní město kultury 2028. Hlavním cílem prestižního titulu, který od roku 1983 uděluje Evropská unie, je vyzdvihnout důležitost kultury při rozvoji společnosti, měst i celých regionů a upozornit na diverzitu a jedinečnost evropských kultur. V roce 2028 bude titul udělen jednomu městu ve Francii a jednomu městu v Česku. Brno se o něj utká s Českými Budějovicemi, Libercem a Broumovem. Mezi přínosy titulu patří kromě finančních benefitů pro město a region také zviditelnění v mezinárodním měřítku, které pomůže kulturnímu a kreativnímu odvětví, turismu i podnikání. Obyvatelům města pak prospějí investice do kulturní infrastruktury a revitalizace a oživení veřejných prostor.“

„Obecně ty soutěže se vypisují v tom evropském kontextu přesně z tohoto důvodu, aby se akcelerovalo, co se tam děje, aby se do toho přihlásili lidi, kteří by normálně na ty peníze nedosáhli. (Roman, 26-31)

„Za mě to má spíš jenom klady, protože Brno se bude snažit o něco takovýho, že by mělo být evropským městem, tak o tom, kdy to Brno, nebo jeho zástupce by to mělo motivovat k tomu, aby to potvrdili, že Brno by mělo být Evropským městem kultury, na takové úrovni, evropským městem. Pro mě z toho nevyplývají žádná negativa, jen klady.“ (Jiří, 18-19)

„Já si myslím, že to bude i prospěšný v tom, že to bude, jako samo město Brno se bude snažit ty akce podpořit nebo je pořádát, jakože dosáhnout toho, aby si to opravdu zasloužili. Neříkám, že z těch českých měst, to jako máme zasloužený už teďka, ale že ta snaha se tím stát, furt je kam pokračovat, furt je co zlepšovat.“ (Vilém, 32-38)

„Třeba to klidně může vytvořit nějaký nový potenciál, tak já nevím, přijdu s těma univerzitama, s těma firmama, zkusíme to udělat, chcete to i vy? Když budeme víc známi přes kulturu, tak tady bude víc zájem o studium, víc zájem o start upy.“ (Zbyšek, 32-38)

„Ono to většinou dá i ty impulsy, jak říkal kolega, že město se tak snaží, když dostane to ocenění, tak je to nějaká další injekce a možná když se pak rozhoduje o dalším směřování města, tak si řeknem, jo stojí to za to, budem držet tu nastavenou, směr.“ (Lýdie, 32-38)

„Možná i samotné to rozhodnutí, jít do té soutěže, nastartuje, pomůže spoustě, jenom to, že do toho jdete, tak vyvolá reakci, jako spoustu reakcí.“ (Michal, 39-45)

„Je to jako víc pro lidi co možná jako jsou ve Vídni třeba a jedou do Prahy a uvidí, že Brno je město kultury, tak řeknou – hele – tady se zastaví, to projdem.“ (Herbie, 40+)

Brno má šanci na získání titulu skrze svou **jedinečnost**. V tomto bodě se do značné míry opakovaly brněnské atraktivy z předchozí kapitoly – gastronomie, folklór, kompaktní historické centrum a architektonická přitažlivost, potenciál vysokých škol a historie včetně industriálního odkazu – tedy to, co může Brno nabídnout Evropě, světu i svým obyvatelům.

„Mně se líbí třeba i gastronomie, to by mohl být dobrý aspekt. Nebo třeba i ta živá kultura a potom i zoo a ta příroda. Na to, že je to město, tak je to takový vyvážený a hodně se mi líbí gastronomie, kdybych měla vypíchnout na Brně.“ (Kristýna, 20-22)

„Já si myslím, že máš pravdu, že v tom jídle je i ta historie a ta kultura a je ta – že ty vzpomínky, lidi co mají ještě na dětství, já nevím co. Že v tom je to hodně spojený – tu nemusí být nějaká asijská věc, že je to – že prostě tady může být svíčková nějaká zlepšená – zajímavě nebo něco, to může být cokoli.“ (Herbie, 40+)

„Prostě třeba i romská, kdyby tam byla restaurace. Seznamovat se s romskou kuchyní, i to by se mohlo ukazovat. Nejenom ukazovat to škaředý, ale i něco hezkýho.“ (Žanna, 40+)

„Folklór určitě patří k Brnu. A věřím, to by byli nadšení úplně všichni. Morava nesmí zapomenout na folklór.“ (Diana, 50+)

„Určitě minimálně školy, myslím, že tady máme fantastický třeba i školy vysoký. Očividně jsou dobrý, protože přitahují spoustu lidí i z ciziny. To si myslím, že to školství, to je první poutač a potom, když už ty lidi jsou tady, tak tady můžou objevovat tu kulturu. To už každý podle své chuti, někoho zajímají památky, někoho koncerty, někoho gastronomie. Myslím, že ty školy jsou skvělejší poutač.“ (Svatopluk, 23-25)

„Tím historickým centrem. Ty památky jsou na malém území, dají se pochodit pěšky, ta hlavní dominanty.“ (Bohumil, 50-59)

„Možná by teda měli jít do té historie, když tady jsme měli ten průmysl, tak nějakou historickou budovu udělat jako muzeum, dát tam různé fotky, dřív byla ta Vaňkovka, tam nějaký ty fotky jsou. Asi nějakou budovu, než spadne spíš zachránit a udělat to jako veřejně dostupný. Aby ty lidi viděli, jaký průmysl tady byl.“ (Tereza, 32-38)

„Já bych udržela i tu zelenou linku, zelené město, kdekoli jste, tat rychle můžete dojít do nějakého parku, přírody, hodně se to z dostupňuje. Ono to s tím odpočinkem, si myslím, souvisí.“ (Lýdie, 32-38)

Komunikační partneři a partnerky vyzdvihovali **důležitost aktivit občanské společnosti**, vycházejících zdola, z komunity a dostatečně **podporovaných městským establishmentem**. Případné získání titulu by pro Brňany znamenalo potvrzení pocitů hrdosti a patriotismu, ale důležitější než samotný titul je pro ně **samotný proces usilování** o něj, který město nějakým způsobem mobilizuje a akceleruje a má potenciál na **zlepšení kvality života** ve městě.

„Já to nevidím v těch velkých akcích, co už tady bylo řečený. Že nedělat žádný obrovský hudební nebo filmový festivaly, ale to co jsme říkali na začátku, co tady hodně zaznělo, být menší a více. Takových víc alternativních. pojďme totálně přes ty studenty, pojďme říct, že studenti tady můžou získat, mít, představit se, ukázat.“ (Denisa, 39-45)

„Je fakt, když je vesnice roku, jak jsou tyhle soutěže, tak tam se vyhrává na základě toho spolkového života.“ (Zbyšek, 32-38)

„Ještě co mě napadlo, že mám pocit právě, že zezdola, ty spolkové věci, malé věci, poskytují městům ten autentický zážitek a to je to co táhne, ta atmosféra těch autentických věcí, jako sorry ten ohňostroj s půl milionem lidí, který se pak jako nehnu z toho místa do tří do rána, tuhle autentickou atmosféru si nevytvoříš.“ (Róza, 39-45)

„Je to určitá hrdost. Jsme patrioti, většinou, co tady jsme. I když já jsem naplavenina, nejsem rodilý Brňák, jsem chachar ostravský.“ (Jaromír, 60-69)

„V případě toho veřejného prostoru říkám, nějaký efekt to má, ty soutěže, prostě mají větší ten spolkový život, náměstí, lépe zachází s přírodou, proč by město nemohlo mít snahu a když to nevyjde, tak nám to tady zůstane.“ (Zbyšek, 32-38)

„Já vím, v rámci toho, že tam je ten štěpl, se na to nabalí, ten prostor nějak ožije, budou tam i akce, které tady nebývají běžně.“ (Vilém, 32-38)

A jak bude Brno vypadat v roce 2050? Respektive jaké Brno by si komunikační partneři a partnerky našeho průzkumu přáli? Bude multikulturální, ale stále založené na tradičních evropských hodnotách. Talentovaní mladí lidé zde po vystudování zůstanou. Bude mít koncertní sál za Besedním domem, nové vlakové nádraží (ať je kdekoliv) a halu pro hvězdy světových jmen. Na Výstavišti se zbuduje městský kulturní inkubátor a galerie ve stylu Louvru. Z Prahy, Vídně a Bratislavy bude Brno – středoevropské centrum kultury, vzdělanosti, technologií a gastronomie –

dostupné za hodinu. Z tradičních kulturních odvětví, které dnes známe, budou na vrcholu divadlo a hudba, naopak kina, knihovny, výstavnictví a folklór budou bohužel postupně upadat.

„Juj. Jestli se dožiju. Asi těžko říct. Víc evropské jako, třeba. Možná jako tkaová ta větší koncentrace, no. Je tu spousta studentů, spousta vlivů, tu nebude už takové brněnské, ale multikulturní.“ (Volod'a, 40+)

„Mně by se líbilo, kdyby to bylo vícejazyčný, co se týká hudby nebo i něčeho, ale samozřejmě přála bych si, aby ty hodnoty, tady tyto hodnoty byly ty evropské hodnoty, ať jsou zachovalý, ale tady k tomu ať se přidají i ty nové – něco pěkného cizího.“ (Žanna, 40+)

„Já doufám, že vyroste nějaká hala na koncerty, něco přímo jako stavěná na koncerty a takový věci.“ (Bohumil, 50-59)

„Já doufám, že bysme opravdu mohli vyhrát to evropské kosmopolitní město, bude centrum přitahování talentů, vždyť my tady máme univerzity, které tvoří dobré nápady, ale všichni chodí pryč. My plýtváme talentem, to je strašná škoda.“ (Jaromír, 60-69)

„Mně by se nejvíc líbilo, kdyby 2050 mohlo být z Prahy do Brna za hodinu, do Vídně za hodinu, do Bratislavy za hodinu, kamkoli ten akční rádius, aby se vzdálenosti zkrátily, z center, centra kultury jako takové.“ (Bohumil, 50-59)

„Já bych řekl, že by bylo dobré, když Pražáci budou jezdit do Brna na naše akce.“ (Jaromír, 60-69)

„Přesně tak, když se propojí republika, ty možnosti. Podle mě ta dopravní infrastruktura, jak by to mohlo dopadnout vystoupit na nádraží, prostě jít...“ (Bohumil, 50-59)

„Na kterým?“ (Emil, 50-59)

„To je jedno, ať je klidně v Komárově, v Modřicích, to je jedno, ale abych z těch Modřic jen sedl z toho vlaku na šalinu a udělal fí a jsem v centru.“ (Bohumil, 50-59)

„Výstavnictví taky upadá, což je obrovská škoda.“ (Jaromír, 60-69)

„Mně připadá, tam nemusí být výstavy hospodářské zvěře. Tam by mohlo být jako v Louvre, dotáhnout tam takové výstavy. Třeba já když si vzpomenu na Muchovu epopej na Výstavišti.“ (Bohumil, 50-59)

„Ale vůbec, když tam Titanic byl, bylo to hodně navštívený, Tutanchámon, já nevím, jsou to věci, který jsou zajímavý, a pokud to toho člověka zajímá, tak tam jde.“ (Klaudie, 60-69)

„Tam by bylo zkušeben v tom Géčku. Tam může být úplně všechno. Ale třeba se buduje Káznice na Cejlu, ta je taková ne úplně, ale ožívá to, je to taky zajímavý prostor. Já bych byl pro, aby se opravdu ti vysokoškoláci, kteří tady jsou, z těch všech oblastí, ať jsou to technici, nebo dramataři, muzikanti, ať mají ten prostor, kam jít. Měl být prostor typu ten inkubátor.“ (Bohumil, 50-59)

„Takový VIDA! park pro nové talenty.“ (Jaromír, 60-69)

„Aby tam nemuselo chodit pět kapel se střídat do jedné zkušebny.“ (Bohumil, 50-59)

„To čtení. Ta knihkupectví se drží jakž takž, ale ty knihovny, ty rozhodně. Ať to jinak už vypadá, já si pamatuji, že třeba v dětství, že člověk přišel do knihovny, tak se díval, která knížka ho víc zaujala, ale mohl si to procházet, ale prostě teď si to – teď tam člověk musí přijít, objednat si to, ten princip, jako by ten princip se změnil – chci se prostě podívat do té knížky, ale to se už změnilo. Všechno se digitalizuje a tak.“ (Volod'a, 40+)

„Zkuste Knihovnu Jiřího Mahena – ta je fakt dobrá. Je to u náměstí Svobody.“ (Žanna, 40+)

„Já tam chodím...“ (Volod'a, 40+)

„Tam je několik pater a tam jsou knížky s různými směry.“ (Žanna, 40+)

„Já jsem dokonce tam měl výstavu.“ (Volod'a, 40+)

„Aha.“ (Žanna, 40+)

„Ale není to takový ten prostor, jak jsem znal, ale. Ale to je strašně dávno a v Moskvě.“ (Volod'a, 40+)

„Já bych možná zopakoval, já bych dal možnost mladým talentům, vytvořit podmínky, v lidech je síla. To všechno, co říkali kolegové, to se vždycky dodělá, ale pokud tady nebude ten talent, kdo ten talent bude podporovat, tak budeme mrtvý město. Aby se to setřelo ten rozdíl, protože když to město bude žít, staří s těma mladýma můžou spolupracovat. Když budou mladí otrávení, budou říkat, tady to stojí za hovno, tak prostě tady nebudou. Pak tady zůstanem jen my staří a budem říkat, je to špatný.“ (Jaromír, 60-69)

Hlavní závěry

Kultura obecně, kulturní vyžití

- Komunikační partneři a partnerky chápou kulturu jako **prostor pro zábavu a příjemně strávený volný čas**. Asociují ji jak s kulturními stánky a institucemi (divadla, kina, muzea, koncerty), tak s životním stylem i kulturou těla (gastronomie, kavárny, sauny, wellness). Objevují se také širší definice kultury v sociologickém smyslu slova – tradice a projevy ustáleného chování. Společným prvkem všech asociací je pak **společně trávený čas, socializace, odpočinek a zážitek**.
- Pro valnou většinu účastníků našeho průzkumu bez ohledu na jejich dílčí sociodemografické charakteristiky je kultura jedním ze **základních pilířů kvality života**, právě díky jejímu připisovanému silnému sociálnímu aspektu. Rodiče dětí vnímají kulturu a kulturní vyžití jako doplňkovou, nicméně pro zdravý vývoj a výchovu dětí zásadní aktivitu.
- Napříč všemi skupinami platí, že kulturní akce, představení, výstavy apod. jsou příležitostí, jak utužit přátelské nebo rodinné vztahy. Většina komunikačních partnerů a partnerek dělí svůj volný čas mezi přátele, rodinu, partnerky/partnery a děti, čemuž odpovídá také portfolio a zaměření kulturních akcí.
- Významným faktorem ve výběru kulturních akcí v rodině jsou **děti** – jejich stáří a taktéž jejich počet. Tento významný faktor byl zmíněn jednak u respondentů-rodíčů, ale taktéž prarodičů. V tomto ohledu je program přizpůsobován nejmladším návštěvníkům.
- Kulturně aktivní byla jen část respondentů a respondentek, ovšem rozmanitost jejich zájmů a pořádaných akcí byla velmi zajímavá. Při organizování kulturních akcí se jeví jako největší problém nedostatek informací a lidský faktor, který celý proces komplikuje a odrazuje organizátory od opakování akce.

Kultura v Brně

- Brněnská kultura je nejsilněji spontánně propojována s **divadelní scénou, unikátní architekturou, širokými možnostmi kulturního vyžití**, dále pak s přehlídkou ohňostrojů Ignis Brunensis a s veletrhy.
- Celkově je podle názoru respondentů a respondentek Brno městem s bohatou nabídkou a živou kulturní scénou, podporovanou otevřeným přístupem vedení města a městských částí. Opakovaně zmiňovanou rezervou města byla **absence velké haly s kvalitní akustikou** pro

pořádání velkých koncertů. Zaznívaly tipy na umístění takové haly – komunikační partneři a partnerky se shodovali na Výstavišti, které ve stávajícím stavu příliš nenaplnuje svůj historický potenciál. Dále účastníci průzkumu kritizovali **nedostatečnou komunikaci a součinnost** vedení „velkého Brna“ s vedeními městských částí, a to nejen v kulturní oblasti.⁴ Respondenti **středního věku** postrádají širší možnosti kulturního vyžití pro svou věkovou kategorii. Dalším problémem jsou **limitované možnosti kulturního vyžití pro handicapované** – jak kvůli nedostatečné míře bezbariérovosti, tak kvůli problematickému uplatňování zákonem negarantovaných nároků držitelů průkazů ZTP a ZTP/P na slevy u soukromých provozovatelů.

- **Kulturní odkaz či dědictví** města je tvořen jak **osobnostmi** (Mendel, Janáček, Donutil, Polívka), tak **historicko-průmyslovým geniem loci** (Petrov, Špilberk, centrum, Vlněna, Královopolská, Cejl, vilové čtvrti), specifickými **městskými legendami a hantecem** (který byl poněkud překvapivě vyzdvižen pouze respondentkou a respondentem slovenského původu).
- V souvislosti s kulturním odkazem komunikační partneři a partnerky ve spontánní debatě zdůraznili potřebu podpory začínajících kulturních osobností a uskupení, ideálně formou městského „**kulturního inkubátoru**“ či „uměleckého hubu“.
- Brno je svými obyvateli vnímáno jako **kulturní metropole**. Nicméně respondenti a respondentky zmiňují důležitost podpoření kulturního turistického ruchu pravidelnými koncerty známých hudebních interpretů nebo ustanovením pozice **brněnského kulturního ambasadora**.

Dostupnost kulturních událostí / bariéry v návštěvnosti preferovaných a potenciálně atraktivních kulturních akcí

- Nejzásadnějším faktorem při rozhodování o návštěvě kulturní akce či instituce je pro většinu kulturně žijících Brňanů **dostupnost vstupenek**, a to opět napříč sociodemografickými charakteristikami komunikačních partnerů a partnerek. S dostupností vstupenek se pak pojí také **sladění termínu s dalšími účastníky** akce – obojí je typické pro divadla a koncerty. Další potenciální bariérou je nedostatek **volného času**, zejména v návaznosti na **rodinný stav**. Ten hraje roli také při výběru konkrétní akce – rodiče a aktivní prarodiče přizpůsobují výběr dětem. Pro **rodiny s dětmi je důležitá i cena**. Plánují-li kulturní společnou kulturní akci s dětmi, stává se pak např. návštěva divadla výjimečnou až luxusní. Zde by stálo za

⁴ Nedostatečná je evidentně také komunikace vedení města směrem k vlastním obyvatelům – multifunkční Arena Brno se má v roce 2022 začít budovat právě na brněnském Výstavišti. Nikdo z respondentů a respondentek touto informací nedisponoval.

úvahu v případě příspěvkových organizací zavedení **zvýhodněného rodinného vstupného**. Naopak místo bydliště nehraje žádnou roli, a to díky velikosti a dopravní obslužnosti města – s drobnými výhradami k možností parkování při využití individuální automobilové dopravy. Pro osoby s handicapem hraje samozřejmě klíčovou roli **bezbariérovost** kulturních institucí, která je v Brně nevyrovnaná.

Informovanost, zdroje informací

- V oblasti informovanosti o kulturních akcích lze říci, že mezi respondenty a respondentkami panuje spokojenost vyjadřovaná slovy, že „kdo hledá, vždy najde“. Obecně však účastníci diskuzí **postrádají centrální informační bod**, respektive vyhledávač (ať on-line či off-line), na kterém by našli přehled všech kulturních akcí napříč kulturními odvětvími.
- Napříč věkovými skupinami je nejvyužívanějším zdrojem informací o brněnské kultuře **internet** (jak stránky samotných institucí, tak velmi kladně hodnocený portál **GoOut**), u mladších pak také **sociální média**. Nezanedbatelný vliv, zejména schopnost upoutat a povzbudit k vyhledání bližších informací, si stále drží **outdoorové kanály**, zejména plakáty a billboardy, včetně ploch na zastávkách MHD. U části komunikačních partnerů a partnerek, rovněž napříč věkovými skupinami, je důležitým komunikačním kanálem i **rozhlasové vysílání**, a to jak veřejnoprávní, tak komerční.

Kultura a covid

- V důsledku pandemie a protiepidemických opatření se z návštěv kulturních akcí **vytratila spontaneita, neplánovanost a samozřejmost**. Komplikované a často nejasné podmínky spolu se zdravotními riziky vedou k **omezení frekvence** společenského kulturního vyžití, případně k úplné **rezignaci** na něj.
- Veřejné či institucionalizované kulturní aktivity byly nahrazeny **soukromými** – četbou, podcasty, on-line přenosy divadelních představení a koncertů (které jsou však vnímány jako nedostatečná náhražka), případně placenými televizními službami. Stažení do soukromí nesou nejhůře osoby žijící samy a handicapovaní – v souvislosti s tím, jak velký sociální rozměr naši respondenti a respondentky kultuře přisuzují.
- **Kladně** hodnoceným důsledkem je **přesun** řady akcí z vnitřních prostor **do exteriérů**. Navzdory dopadům na pořadatele (byť i toto si komunikační partneři a partnerky zřetelně uvědomují), je vítán také **komornější charakter** pořádaných kulturních akcí. A

v neposlední řadě je zde také **potenciál nových formátů** sdílení a přijímání kulturního obsahu.

Atraktivita brněnské kultury pro návštěvníky a turisty z pohledu obyvatel Brna, eventuálně srovnání Brna a kultury s jinými městy a zeměmi (zvláště v případě skupiny cizinců)

- **Brno je atraktivní** především pamětihodnostmi a architekturou, gastronomickou nabídkou, rozvinutou divadelní scénou, historií, lokalitou, přiměřenou velikostí, přátelskou a pohostinnou atmosférou a také blízkostí přírodních atrakcí – lesů, obory, přehrady.
- Ve srovnání s jinými městy zmínili komunikační partneři a partnerky klady i zápory Brna. Vyzdvihovanými pozitivy města jsou **bezpečí, čistota a kulturní a společenské vyžití**. Negativy jsou naopak opakovaně zmiňovaná **absence koncertní haly**, nevládné vlakové **nádraží** s jeho okolím a naprosto **nekoncepční cyklistická infrastruktura**.

Kandidatura Brna na Evropské hlavní město kultury 2028

- O titulu Evropské hlavní město kultury a brněnské aspiraci na jeho získání pro rok 2028 neměli komunikační partneři a partnerky **žádné povědomí**. Opět narážíme na nedostatečnou propagaci záměrů vedení města směrem k široké veřejnosti.
- Než titul samotný, který by přinesl městu zviditelnění a zájem zahraničních turistů, je pro respondenty a respondentky důležitější samotný proces – boj o titul EHMK vnímají jako **příležitost a motivaci k naplnění potenciálů města a eliminaci jeho limitů a rezerv**. Na této cestě jsou rozhodující **aktivity občanské společnosti**, vycházející od obyvatel a jejich podpora ze strany vedení města. Důležité je také zapojit a využít **studenty univerzit** a vytvořit jim takové podmínky, aby i ti nejlepší z nich po studiu ve městě zůstávali. Takto město může skutečně akcelarovat a zlepšovat kvalitu života svých obyvatel.